

รายงานทบทวนสถานการณ์
สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย
ภายใต้กลไก

Universal Periodic Review (UPR)

รอบที่ ๓

สารบัญ

๑. ประเด็นสิทธิมนุษยชนที่ไทยให้ความสำคัญ: ความสำเร็จและความท้าทายบนเส้นทางของการเสริมพลังมนุษย์และการพัฒนาที่ยั่งยืน
๒. วิธีการจัดทำรายงาน
 - ก. การนำไปปฏิบัติ
 - ข. การยกกร่างรายงานและกระบวนการหารือ
๓. ความร่วมมือกับกลไกและสถาบันระหว่างประเทศและในระดับภูมิภาค
๔. กรอบกฎหมายและนโยบายระหว่างประเทศ
๕. กลไกด้านสิทธิมนุษยชน
 - ก. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๖. การคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน
 - ก. สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม / สิทธิในการพัฒนา และการขจัดความยากจน
 - ข. สิทธิด้านสุขภาพ
 - ค. สิทธิทางการศึกษา
 - ง. สิทธิในการทำงาน
 - จ. การค้ามนุษย์
 - ฉ. สิทธิของกลุ่มเฉพาะ
 - เด็ก
 - สตรี
 - ผู้สูงอายุ
 - คนพิการ
 - กลุ่มชาติพันธุ์
 - คนกับธรรมชาติ
 - ผู้มีความหลากหลายทางเพศ
 - แรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน
 - ผู้พลัดถิ่นและบุคคลในความห่วงใย
 - บุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติของไทย
 - ช. สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง
 - เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก เสรีภาพในการชุมนุม
 - การห้ามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย
 - ซ. การอำนวยความสะดวก
 - ฅ. กระบวนการยุติธรรมและสิทธิผู้ต้องขัง
 - ญ. ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน
๗. การดำเนินการปัจจุบันและทิศทางในอนาคต

๑. ประเด็นสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยให้ความสำคัญ: ความสำเร็จและความท้าทายบนเส้นทางของการเสริมพลังมนุษย์ และการพัฒนาที่ยั่งยืน (ข้อเสนอแนะ ๕๕-๕๖, และ ๗๐)

๑. ความยั่งยืนเป็นหัวใจหลักของความพยายามในการดำเนินการด้านต่าง ๆ ของประเทศไทย ความยั่งยืน เชื่อมโยงกับประชาธิปไตย สันติภาพ และสิทธิมนุษยชนอย่างแนบแน่น สำหรับประเทศไทย ความยั่งยืนไม่ได้ เป็นเพียงค่านิยมหลักเท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตด้วย ในด้านการดำเนินความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ ความยั่งยืนยังทำหน้าที่เป็นเครื่องมือที่บูรณาการแรงบันดาลใจของประเทศในการบรรลุ ทั้งด้านความมั่นคง การยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ การเสริมสร้างสถานะของประเทศ และการส่งเสริม คุณค่าของการทำงานร่วมกันที่สอดคล้องอย่างมีพลัง เพื่อประโยชน์แก่คนทุกคนที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย
๒. แนวความคิดดังกล่าวได้ถูกถอดความหมายกลายเป็นมุมมองในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ที่ครอบคลุม บทบาทของสถาบันการศึกษา ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน อาสาสมัคร ผู้หญิง และเด็ก รวมถึงภาคส่วนอื่น ๆ จึงได้รับการส่งเสริมบนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่า ความยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ ทุกคนได้รับการเสริมพลังและสามารถมีส่วนร่วมในสังคมและการปกครองได้อย่างแท้จริง หลักการนี้ ยังสะท้อนในรายงานผลการดำเนินการตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ภายใต้วาระการพัฒนา ที่ยั่งยืน ค.ศ. ๒๐๓๐ ระดับชาติโดยสมัครใจ (Voluntary National Review – VNR) ฉบับแรกของไทย ในการประชุมเวทีหารือทางการเมืองระดับสูงว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (High-Level Political Forum on Sustainable Development: HLPF) เมื่อปี ๒๕๖๐ และปี ๒๕๖๔
๓. หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางการดำเนินการของไทย ที่เน้นการเสริมสร้างความยืดหยุ่น และส่งเสริมความยั่งยืนในการตอบสนองต่อวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่บุคคล ชุมชน และระดับประเทศ และแม้ประเทศไทยยังคงอยู่ระหว่างกระบวนการเรียนรู้ แต่ก็พร้อมที่จะแบ่งปัน ประสบการณ์เกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่ประเทศอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง
๔. ในช่วงสองปีที่ผ่านมาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 เป็นประเด็นที่คาบเกี่ยวและครอบคลุม ที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ทั้งหมดในประเทศอย่างกว้างขวาง ยิ่งไปกว่านั้น ยังทำให้ตระหนักว่า ความยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อการฟื้นตัวของสังคมและเศรษฐกิจเกิดขึ้นในทุกมิติ โดยรวมถึงเรื่อง สิทธิมนุษยชน ซึ่งจะทำให้ประเทศต่าง ๆ สามารถบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนได้อย่างครอบคลุม โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ทั้งนี้ประเทศไทยมองว่า ความยั่งยืนหมายถึงอนาคตที่ผู้คนได้รับการเสริมพลัง และอยู่อาศัยในชุมชนที่มีความยืดหยุ่นรับปรับตัว
๕. ในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่เมื่อประเทศไทยนำเสนอรายงานทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ ๒ และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง ๓ ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่ การรายงานระยะกลางรอบเมื่อปี ๒๕๖๒ ปัจจัยหลากหลายที่เกิดขึ้นได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง สภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองทั้งในและต่างประเทศอย่างมาก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้นำมาซึ่ง ความท้าทายสำหรับรัฐบาลในการดำเนินมาตรการที่ทันท่วงทีและนโยบายที่ปกป้องคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ในขณะเดียวกัน ก็จำเป็นต้องบูรณาการการดำเนินการของทั้งภาครัฐ เอกชน และสาธารณชน

แม้ต้องประสบกับปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าว ประเทศไทยก็ยังคงสามารถผลักดันความก้าวหน้าที่เป็นรูปธรรมในด้านต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมการเข้าถึงสิทธิและการเยียวยา รวมถึงการเสริมพลังให้กับคนและชุมชน

๒. วิธีการจัดทำรายงาน

ก. การนำไปปฏิบัติ (ข้อเสนอแนะ ๕๔ คำมั่นโดยสมัครใจ ๓)

๖. หลังจากการนำเสนอรายงาน UPR รอบที่ ๒ เมื่อปี ๒๕๕๙ ประเทศไทยได้เผยแพร่รายงานฯ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้แก่ภาคส่วนต่างๆ ในแบบรูปเล่มและออนไลน์ รวมทั้งจัดการประชุมคณะกรรมการกำกับดูแลการจัดทำรายงานประเทศและการติดตามการปฏิบัติตามข้อเสนอนะภายใต้กลไก UPR ของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ซึ่งเป็นกลไกระหว่างกระทรวงต่าง ๆ เพื่อพัฒนาแผนปฏิบัติการตามข้อเสนอแนะที่ไทยตอบรับและให้คำมั่นโดยสมัครใจภายใต้กลไก UPR และเมื่อวันที่ ๓๑ มกราคม ๒๕๖๐ คณะรัฐมนตรีได้อนุมัติแผนปฏิบัติการฯ เพื่อดำเนินการตามข้อเสนอแนะที่ไทยตอบรับจำนวน ๑๘๗ ข้อ และคำมั่นโดยสมัครใจจำนวน ๗ ข้อ ซึ่งต่อมาก็ได้มีการจัดการประชุมหารือในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ ความรู้สึกร่วม และการมีส่วนร่วมในข้อเสนอแนะและคำมั่นดังกล่าว
๗. ในปี ๒๕๖๒ ประเทศไทยได้นำเสนอรายงานระยะกลางรอบต่อคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคำมั่นโดยสมัครใจของไทยและเป็นพื้นฐานสำคัญของรายงานฉบับนี้ โดยมีส่วนช่วยในการระบุและติดตามวัดความก้าวหน้าของการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะและคำมั่นโดยสมัครใจในด้านต่าง ๆ ที่ผ่านมา

ข. การยกย่องและกระบวนกรหารือ (ข้อเสนอแนะ ๑๘๗ คำมั่นโดยสมัครใจ ๖)

๘. ระหว่างกระบวนกรยกย่องรายงาน UPR รัฐบาลได้จัดเวทีหารือในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศรวม ๕ ภาค เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เกี่ยวกับสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศ การประเมินการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะและการดำเนินนโยบายอื่น ๆ รวมถึงเพื่อเป็นการรับทราบข้อท้าทายและข้อห่วงกังวลในระดับพื้นที่ นอกจากนี้ ได้จัดการประชุมระดมสมองกลุ่มเล็กของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอีก ๖ ครั้ง เพื่อหารือในเชิงลึกในประเด็นเฉพาะต่าง ๆ
๙. รายงานฉบับนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการกำกับดูแลการจัดทำรายงานประเทศและการติดตามการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะภายใต้กลไก UPR ของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติแล้ว และต่อมา ได้รับการเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีอันเป็นการยืนยันถึงการสนับสนุนและพันธกรณีของรัฐบาลภายใต้กลไก UPR

๓. ความร่วมมือกับกลไกและสถาบันระหว่างประเทศและในระดับภูมิภาค (ข้อเสนอแนะ ๑๘๖)

๑๐. ไทยมีบทบาทที่แข็งขันในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในเวทีคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ (United Nations Human Rights Council: HRC) โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการส่งเสริมการหารือและความร่วมมือที่สร้างสรรค์ระหว่างรัฐและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ผ่านกิจกรรมเสริมสร้างขีดความสามารถและความร่วมมือทางวิชาการด้านสิทธิมนุษยชน

๑๑. ไทยเป็นประเทศผู้ยกร่างข้อมติว่าด้วย “การส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการและการส่งเสริมขีดความสามารถด้านสิทธิมนุษยชน” (เอกสาร A/HRC/RES/45/32) และยังเป็นสมาชิกกลุ่มแกนนำของการเสนอร่างข้อมติอื่น ๆ อาทิ “การส่งเสริมและการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและการดำเนินการเพื่อบรรลุวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. ๒๐๓๐” (เอกสาร A/HRC/RES/43/19) “สิทธิมนุษยชนในบริบทของเชื้อเอชไอวี (HIV) และโรคเอดส์ (AIDS)” (เอกสาร A/HRC/RES/38/8) และ “สิทธิมนุษยชนศึกษาและการฝึกอบรม” (เอกสาร A/HRC/RES/31/21)
๑๒. ไทยสนับสนุนแนวคิดของกลไกสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติอย่างมากและพร้อมร่วมมืออย่างสร้างสรรค์และมีความหมาย โดยไทยได้ตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลแก่กลไกต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและได้ร่วมมือกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติในการจัดทำฐานข้อมูล National Recommendations Tracking Database (NRTD) เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติตามข้อเสนอแนะของกลไกสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ
๑๓. ไทยยังมุ่งมั่นที่จะทำงานอย่างแข็งขันร่วมกับสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ และหุ้นส่วนต่าง ๆ ในการผลักดันการหารือประเด็นที่เกี่ยวข้องและข้อมติภายในคณะกรรมการ ๓ และคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (ECOSOC) โดยมุ่งเน้นบทบาทที่สอดคล้องกันระหว่างกลไกและหน่วยงานต่าง ๆ ของสหประชาชาติ
๑๔. ในระดับภูมิภาค ไทยได้สนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (ASEAN Intergovernmental Commission on Human Rights : AICHR) อย่างเต็มที่ และได้ผลักดันความก้าวหน้าของงานด้านสิทธิมนุษยชนภายใต้กลไกระดับภูมิภาคดังกล่าวในเรื่องการส่งเสริมสิทธิคนพิการ ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน และการสร้างความตระหนักรู้ผ่านการสนับสนุนกิจกรรมอภิปรายของเยาวชน ในประเด็นสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ในอาเซียน
๑๕. ในช่วงการดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนของไทยในปี ๒๕๖๒ ไทยได้ริเริ่มกระบวนการทบทวนบทบาทหน้าที่ของ AICHR ซึ่งจำเป็นต่อการทำให้ AICHR ตอบสนองต่อสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ในช่วงที่ไทยเป็นประธานอาเซียน อาเซียนยังได้จัดตั้งศูนย์อาเซียนเพื่อการศึกษาและการเจรจาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (ACSDSD) รวมถึงศูนย์อาเซียนเพื่อผู้สูงวัยอย่างมีศักยภาพและนวัตกรรม (ACAI) ซึ่งตั้งอยู่ที่กรุงเทพฯ

๔. กรอบด้านกฎหมายและนโยบายของประเทศ (ข้อเสนอแนะ ๓๑-๓๓, ๔๙-๕๐)

๑๖. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศได้สะท้อนถึงพันธกรณีภายใต้สนธิสัญญาหลักด้านสิทธิมนุษยชนทั้ง ๗ ฉบับที่ประเทศไทยเป็นภาคี โดยเป็นที่รู้ดีว่ายังมีความจำเป็นต้องมีของมาตรการอื่นและการคงไว้ซึ่งความมุ่งมั่นในการพิจารณาเข้าเป็นภาคีตราสารระหว่างประเทศอื่น ๆ ต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ
๑๗. รัฐธรรมนูญฯ ได้กำหนดยุคทองชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) สำหรับการพัฒนาประเทศ เพื่อให้เกิดเสถียรภาพและความยั่งยืน ผ่านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติที่ ๔ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และยุทธศาสตร์ชาติที่ ๖ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ

๑๘. เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๓ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๕) อย่างเป็นทางการ ซึ่งแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติฯ ทำหน้าที่เป็นกรอบการทำงานด้านสิทธิมนุษยชนสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ จำนวน ๑๐ ด้าน และครอบคลุมกลุ่มเปราะบางทั้ง ๑๒ กลุ่ม
๑๙. คณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยทำหน้าที่ขับเคลื่อนการดำเนินการตามแผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและเป็นกลไกที่รับผิดชอบประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศ โดยคณะกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่ในการติดตามผลการดำเนินโครงการและกิจกรรมด้านสิทธิมนุษยชนทั้งในส่วนกลางและระดับจังหวัดผ่านศูนย์ยุติธรรมจังหวัด ๗๖ แห่งทั่วประเทศ

๕. กลไกด้านสิทธิมนุษยชน

- คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) (ข้อเสนอแนะ ๓๓-๔๓)
๒๐. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เป็นองค์กรอิสระที่ดำเนินงานภายใต้รัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ โดยสอดคล้องกับหลักการปารีส กสม. ที่ได้รับการแต่งตั้งชุดล่าสุดเป็นกสม. ชุดที่ ๔ ซึ่งเริ่มปฏิบัติหน้าที่เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ โดยประกอบด้วยกรรมการรวมตัวของผู้มีความเชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขาและการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมที่มีความสมดุลทางเพศ
 ๒๑. นับตั้งแต่ก่อตั้ง คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนฯ มีอำนาจหน้าที่ในการตรวจสอบและรายงานข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในทุกกรณี และเสนอแนะมาตรการหรือแนวทางที่เหมาะสมในการป้องกันหรือเยียวยากรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชน จัดทำรายงานการประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศ เสนอแนะมาตรการหรือแนวทางการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งรวมถึงการแก้ไขและปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือคำสั่งให้สอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชน และสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับความสำคัญของสิทธิมนุษยชนให้แก่ทุกภาคส่วนของสังคม ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นความผิดทางอาญาและผู้เสียหายไม่อยู่ในฐานะที่จะยื่นคำร้องได้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนฯ หรือผู้ซึ่งคณะกรรมการฯ มอบหมายสามารถยื่นคำร้องแทนในนามผู้เสียหายได้ ซึ่งเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
 ๒๒. เมื่อวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๔ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนฯ เห็นชอบให้จัดตั้งสำนักงานภูมิภาคของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแห่งแรกที่จังหวัดสงขลา รับผิดชอบพื้นที่ภาคใต้ จำนวน ๑๔ จังหวัด รวมทั้งจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความคิดริเริ่มนี้สอดคล้องกับหลักการปารีส ที่กำหนดให้สถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพิ่มการเข้าถึงสำหรับสาธารณะชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ห่างไกล
 ๒๓. ปัจจุบันคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับสถานะระดับ B และมีความพยายามอย่างจริงจังเพื่อยกระดับสถานะกลับไปสู่ระดับ A โดยได้ยื่นเอกสารที่เกี่ยวข้องไปยังคณะกรรมการประเมินสถานะ (Sub-Committee on Accreditation SCA) ภายใต้กรอบความร่วมมือของเครือข่ายพันธมิตรระดับโลก ว่าด้วยสถาบันสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (Global Alliance of National Human Rights Institutions:

GANHRI) โดยเมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๕๖๓ คณะอนุกรรมการประเมินสถานะได้สัมภาษณ์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทางไกลผ่านระบบออนไลน์ โดยได้ตัดสินใจเลื่อนการพิจารณาสถานะภาพของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนฯ ออกไปเป็นเวลา ๑๘ เดือน (หรือสามสมัย)

๖. การคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน

- ก. สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม / สิทธิในการพัฒนา และการขจัดความยากจน (ข้อเสนอแนะ ๕๗ - ๕๘, ๗๐-๗๒, ๙๑)
๒๔. ไทยอยู่ระหว่างการดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) โดยใช้ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) เป็นพื้นฐาน และปัจจุบันกำลังยกร่างแผนฯ ฉบับที่ ๑๓
๒๕. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์หลัก ๑๐ ประการที่มุ่งเสริมสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ส่งเสริมความเป็นธรรมในสังคม และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ส่งเสริมการเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การเสริมสร้างความมั่นคงของชาติเพื่อให้เกิดการพัฒนานำไปสู่ความมั่นคงและความยั่งยืน และส่งเสริมการบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพ การป้องกันทุจริต รวมทั้งเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทย
๒๖. ตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ จนถึงปัจจุบัน สถิติของคนไทยที่มีรายได้ต่อวันระดับต่ำกว่า ๑.๙ ดอลลาร์สหรัฐ (เส้นความยากจนนานาชาติ) เท่ากับศูนย์ โดยไทยมีส่วนความยากจนลดลงอย่างต่อเนื่อง
๒๗. การดำเนินการของไทยด้านการขจัดความยากจนครอบคลุมถึงปัญหาการขาดโอกาสในมิติต่าง ๆ อาทิ การคุ้มครองทางสังคม การเข้าถึงสาธารณสุขโรค และการตกอยู่ในภาวะที่มีความเสี่ยง โดยดัชนีความยากจนหลายมิติระดับประเทศของไทย (National Multidimensional Poverty Index: MPI) ครอบคลุม ๔ มิติสำคัญ ได้แก่ การศึกษา สุขภาพ ความเป็นอยู่ และความมั่นคงทางการเงิน
๒๘. โครงการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นที่โดดเด่น รวมถึงโครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตตามหลักทฤษฎีใหม่ “โคกหนองนาโมเดล” และการกระจายการถือครองทรัพย์สินและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างครอบคลุม นอกจากนี้ คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติอยู่ระหว่างการจัดสรรที่ดินให้แก่ผู้ยากไร้ผ่านการจัดสรรที่ดินในลักษณะของแปลงรวม ซึ่งเมื่อดำเนินการแล้วเสร็จจะมีผู้ได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินกว่า ๘๖,๐๐๐ ราย ทั้งนี้ รัฐบาลได้พัฒนาระบบบริหารจัดการข้อมูลการพัฒนาคนแบบชี้เป้า (Thai People Map and Analytics Platforms: TPMAP) เพื่อประโยชน์ในการจัดทำระบบข้อมูลเพื่อค้นหากลุ่มเป้าหมายที่ยากจนอย่างครอบคลุม ถูกต้องและแม่นยำ
๒๙. อย่างไรก็ตาม ภาวะเศรษฐกิจถดถอยอย่างรุนแรงที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ส่งผลกระทบต่อความพยายามในการขจัดความยากจนในประเทศและการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยรวม ส่งผลให้รายได้ของคนไทยลดลงถึงร้อยละ ๕๔ และเสี่ยงที่จะเกิดการถดถอยของการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในหลายเป้าหมายหรือเกือบทั้งหมด นอกจากนี้ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ยังส่งผลกระทบต่อครัวเรือนที่ยากจนอยู่แล้ว โดยเฉพาะคนจนในเมืองที่ต้องแบกรับภาระค่าครองชีพที่สูงและอยู่ในกลุ่มครัวเรือนที่มีความเปราะบาง

ทำให้รัฐบาลต้องเร่งขยายเครือข่ายรองรับทางสังคม (safety net) และมียุทธศาสตร์การคุ้มครองทางสังคมอย่างมีเป้าหมายเป็นการเฉพาะ

๓๐. ตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นของการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 รัฐบาลได้ดำเนินมาตรการเร่งด่วน โดยเน้นการเข้าถึงสิทธิประโยชน์และสวัสดิการของกลุ่มเป้าหมายสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มผู้เปราะบาง เช่น การให้แรงงานนอกระบบสามารถเข้าถึงระบบประกันสังคมอย่างทั่วถึงมากขึ้น นอกจากนี้ รัฐบาลยังแก้ไขกฎหมายและระเบียบเพื่อเพิ่มสิทธิประโยชน์และทางเลือกสำหรับการจ่ายเงินสมทบให้แรงงานผู้ประกันตน พร้อมทั้งดำเนินโครงการเพิ่มศักยภาพให้แก่ผู้มีรายได้น้อยด้วยการส่งหน่วยให้บริการงานประกันสังคมแบบเบ็ดเสร็จเคลื่อนที่ (Service Delivery Unit) ซึ่งนับตั้งแต่ปี ๒๕๖๓ เป็นต้นมา หน่วยให้บริการงานประกันสังคมฯ เคลื่อนที่ได้ให้บริการไปแล้ว ๑๕,๓๒๔ ครั้ง และมีผู้เข้ารับบริการทั้งสิ้น ๑,๐๐๖,๖๙๒ คน
๓๑. รัฐบาลยังได้ออกมาตรการเฉพาะอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างมาก จากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ได้แก่ (๑) ให้เงินอุดหนุนให้เปล่า จำนวน ๕,๐๐๐ บาท เป็นเวลา ๓ เดือนแก่แรงงานอิสระและเกษตรกรเพื่อชดเชยการขาดรายได้ (๒) ให้เงินอุดหนุนเดือนละ ๑,๐๐๐ บาท เป็นเวลาสามเดือนแก่กลุ่มเปราะบางอื่น ๆ (๓) ดำเนินมาตรการช่วยบรรเทาภาระค่าสาธารณูปโภค เช่น โครงการ “คนละครึ่ง” และ “เราชนะ” และ (๔) มาตรการลดราคาสินค้าจำเป็น
๓๒. ในระดับมหภาค รัฐบาลได้ให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินในกรอบวงเงิน ๑ ล้านล้านบาท เพื่อแก้ไขปัญหาเยียวยา และฟื้นฟูเศรษฐกิจ และลดผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ที่มีต่อกลุ่มเปราะบาง ในการนี้ กระทรวงการคลังได้ริเริ่มแผนงานเพื่อให้เกิดโอกาสในการจ้างงาน สร้างรายได้ และมุ่งเน้นกิจกรรมการสร้างงานและสร้างอาชีพที่สามารถรองรับแรงงานส่วนเกินที่อพยพกลับท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งรวมถึงการฝึกอบรมพัฒนาทักษะให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในยุคภายหลังจากวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ภายใต้งบเงินของการดำเนินชีวิตและเศรษฐกิจวิถีใหม่ (New Normal)

ข. สิทธิด้านสุขภาพ (ข้อเสนอแนะ ๖๙, ๗๔-๗๗)

๓๓. ถึงแม้ว่าประเทศต่าง ๆ จะมีความท้าทายในความพยายามบรรลุหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (Universal Health Coverage: UHC) อยู่เต็ม กอปรกับการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID -19 ได้ทำให้ระบบประกันสุขภาพจำเป็นต้องแบกรับภาระจากขอบเขตและปริมาณการให้บริการที่จำเป็นที่เพิ่มมากขึ้น รัฐบาลไทยก็ยังคงดำเนินนโยบายในการส่งเสริมนโยบายหลักประกันสุขภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศอย่างทั่วถึง
๓๔. ปัจจุบัน หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าของไทยครอบคลุมประชากรร้อยละ ๙๙.๘ รวมถึงกลุ่มแรงงานจำนวน ๑๐ ล้านคน นอกจากนี้ รัฐบาลได้เปิดให้คนต่างชาติที่อยู่ในประเทศ ทั้งกลุ่มที่อยู่อย่างถูกกฎหมาย และกลุ่มที่อยู่อย่างผิดกฎหมาย ซึ่งส่วนมากเป็นกลุ่มคนชายขอบและมีรายได้น้อยให้สามารถเข้าถึงบริการด้านสาธารณสุขได้ โดยในปี ๒๕๖๓ มีแรงงานต่างด้าว ๔ สัญชาติ (กัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม) อยู่ในระบบประกันสุขภาพจำนวนมากกว่า ๖๙๐,๐๐๐ ราย

๓๕. นับตั้งแต่เกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 เมื่อปี ๒๕๖๓ รัฐบาลดำเนินการตรวจโรคเชิงรุกด้วยความร่วมมือจากอาสาสมัครสาธารณสุขทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องเกี่ยวกับมาตรการด้านสาธารณสุขโดยได้ให้การรักษาผู้ป่วยติดเชื้อไวรัส COVID-19 โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยงทั้งที่เป็นคนไทยและในชุมชนแรงงานต่างด้าวโดยไม่เลือกปฏิบัติ
๓๖. ด้านนโยบายการฉีดวัคซีนป้องกันโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ไทยตั้งเป้าหมายการฉีดวัคซีนแก่ประชากรอย่างน้อยร้อยละ ๗๐ ภายในปี ๒๕๖๔ โดยให้ทุกคนในประเทศสามารถเข้าถึงวัคซีนตามลำดับกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อโดยไม่คำนึงถึงสัญชาติ ดังนั้น แรงงานข้ามชาติทั้งที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย และผู้ที่อยู่ในห้องกักและกักกันสถาน ตลอดจนชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในประเทศจะสามารถเข้าถึงการฉีดวัคซีนได้ตามการจัดลำดับกลุ่มที่มีความเสี่ยงดังกล่าว
๓๗. ไทยยังมีแผนการปฏิรูปการจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข รวมถึงโรคระบาดและโรคอุบัติใหม่ในระดับชาติ (พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๖๕) เพื่อให้ชุมชนสามารถรับมือกับการแพร่ระบาดในอนาคต เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางสุขภาพของประเทศ
๓๘. นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้ให้ความสำคัญกับปัญหาสุขภาพอื่น ๆ ได้แก่ (๑) ปัญหาสุขภาพจิตอันเป็นผลมาจากวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาสุขภาพจิตของคนพิการและเยาวชน (๒) การตั้งครุภินิเวศวัยรุ่น ซึ่งได้รับการแก้ไขส่วนหนึ่งจากการออกกฎกระทรวง พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดให้สถานศึกษาและสถานประกอบการต่าง ๆ ร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครุภินิเวศวัยรุ่นแก่ลูกจ้างและนักเรียนที่อยู่ในช่วงวัยรุ่น (๓) มะเร็งเต้านม ซึ่งได้พยายามให้ความรู้ความเข้าใจแก่สตรีอายุตั้งแต่ ๓๐-๗๐ ปี ในการตรวจเต้านมด้วยตัวเอง และ (๔) ปัญหาสุขภาพที่เป็นผลมาจากมลภาวะทางสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดยุทธศาสตร์และแผนเฝ้าระวัง รวมไปถึงการจัดตั้งกองทุนสุขภาพเฉพาะสาขา

ค. สิทธิทางการศึกษา (ข้อเสนอแนะ ๘๒-๙๐, ๑๔๓, ๑๔๕)

๓๙. การศึกษาเป็นกลไกหลักในการพัฒนาของประเทศ และรัฐบาลตั้งเป้าให้เด็กทุกคนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ (๑๒ ปี) ได้อย่างเท่าเทียม ซึ่งรวมถึงโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๘ รัฐบาลได้ให้การศึกษแก่นักเรียนทุกคนโดยไม่จำเป็นต้องมีหลักฐานการจดทะเบียนราษฎรหรือการมีสัญชาติไทย ซึ่งรวมถึงนักเรียนกลุ่มชาติพันธุ์ ผู้โยกย้ายถิ่นฐาน และบุตรของแรงงานต่างด้าว
๔๐. แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับล่าสุด (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) จัดทำบนพื้นฐานของแนวคิดการจัดการศึกษาที่ผนวกรวมการจัดการศึกษาสำหรับทุกคน (Education for All) การศึกษาที่เน้นความเท่าเทียมและการมีส่วนร่วม (Inclusive Education) หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy Philosophy) การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม (All for Education)
๔๑. แผนการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) กำหนดให้คนพิการทุกช่วงวัยได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการของแต่ละบุคคล เพื่อพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้
๔๒. การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ทำให้การเข้าถึงการเรียนการสอนที่มีคุณภาพของเด็กและโรงเรียนทั่วประเทศได้รับผลกระทบ ถึงแม้จะมีการเรียนเน้นการสอนออนไลน์เพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีช่องว่าง

ในการเข้าถึงเทคโนโลยีซึ่งต้องได้รับการแก้ไข อีกทั้งยังจำเป็นต้องมีมาตรการสนับสนุนอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมบริการการเรียนรู้การสอนที่เป็นมิตรต่อเด็กและให้การสนับสนุนแก่ครอบครัวอย่างเหมาะสม

ง. สิทธิในการทำงาน (ข้อเสนอแนะ ๒๐, ๕๙, ๖๙)

๔๓. รัฐบาลให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิของแรงงานทุกคน ไม่ว่าจะมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ เชื้อชาติ หรือสถานะใด
๔๔. ประเทศไทยเป็นภาคีอนุสัญญาขององค์การแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยการทำงานในภาคประมง ฉบับที่ ๑๘๘ และได้ตราพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานในภาคประมง พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อให้เจ้าของเรือ คุ้มครองสิทธิของแรงงานประมงอย่างสอดคล้องกับมาตรฐานสากล นอกจากนี้ รัฐบาลได้ร่วมมืออย่างต่อเนื่องกับองค์การแรงงานระหว่างประเทศและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดเพื่อให้มีการปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ อย่างเต็มที่
๔๕. ตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ ประเทศไทยได้จัดตั้งทีมงานสหสาขาวิชาชีพเพื่อดำเนินการตรวจสอบการคุ้มครองแรงงาน แบบบูรณาการบนเรือประมงใน ๒๒ จังหวัดชายฝั่งทะเล ทีมงานมีหน้าที่รับผิดชอบตรวจตราในประเด็น ที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนทั้งหมด ซึ่งรวมถึงการค้ามนุษย์ สิทธิแรงงาน แรงงานบังคับ และแรงงานเด็ก จากการสอบสวนระหว่างปี ๒๕๖๑ - เมษายน ๒๕๖๔ ได้มีการพบและดำเนินการบังคับคดีที่เป็นการละเมิด สิทธิมนุษยชนรวมทั้งสิ้น ๒,๕๑๒ คดี นอกจากนี้ ไทยยังได้จัดอบรมนายจ้าง คนงาน และสถานที่ประกอบการ เพื่อสร้างความตระหนักรู้เรื่องสิทธิและหน้าที่ผ่านศูนย์ประสานงานแรงงานประมงใน ๒๒ จังหวัด
๔๖. พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้เพิ่มสิทธิประโยชน์ของลูกจ้างมากยิ่งขึ้น อาทิ การเปลี่ยนแปลงนายจ้างต้องได้รับความยินยอมจากลูกจ้าง การเพิ่มสิทธิวันลาจก การเพิ่มวันลาคลอด บุตร และการเพิ่มอัตราค่าชดเชย
๔๗. รัฐบาลปรับขึ้นค่าแรงขั้นต่ำทั่วประเทศเป็น ๓๑๓-๓๓๖ บาท (ตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๓) และได้ประกาศใช้แผนปฏิบัติการด้านแรงงาน (๒๕๖๓-๒๕๖๕) เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์แรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ซึ่งครอบคลุมแรงงานนอกระบบ ที่ได้รับว่าจ้างตามกฎหมายแรงงานแต่ไม่ได้เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๓ ของพระราชบัญญัติ ประกันสังคม (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๘ นอกจากนี้ รัฐบาลตระหนักถึงปัญหาของแรงงานทำงานบ้าน ที่เป็นแรงงานนอกระบบ จึงได้ร่วมมือกับองค์การแรงงานระหว่างประเทศเพื่อดำเนินการวิเคราะห์ ช่องว่าง (gap analysis) ในช่วงต้นปี ๒๕๖๓ นำไปสู่การแก้ไขกฎกระทรวงแรงงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ความคุ้มครองแรงงานที่ทำงานบ้านในส่วนของแรงงานนอกระบบให้มากขึ้น
๔๘. เพื่อรับมือกับวิกฤตการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ไทยยังดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครอง สิทธิของแรงงาน อาทิ การลดเบียดเบียนเงินประกันสังคม การเพิ่มสิทธิประโยชน์กรณีว่างงาน โครงการจ้างงาน บัณฑิตจบใหม่ โดยรัฐร่วมสนับสนุนเงินค่าจ้าง (Co-payment)

จ. การค้ามนุษย์ (ข้อเสนอแนะ ๓๖, ๖๐-๖๘)

๔๙. เมื่อปี ๒๕๖๐ ไทยได้ทบทวนและปรับปรุงข้อบทในกฎหมายเกี่ยวกับการค้ามนุษย์ครั้งใหญ่ นำไปสู่ พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยมีการบรรจุคำนิยามและคำชี้แจง

ของ “แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ” และ “การบังคับใช้แรงงานหรือบริการ” ที่ชัดเจนขึ้น รวมถึงมีมาตรการเพิ่มเติมในการให้ความช่วยเหลือและคุ้มครองสวัสดิภาพของเหยื่อจากการถูกบังคับใช้แรงงานเพื่ออนุวัติการพิธีสาร ค.ศ. ๒๐๑๔ ของอนุสัญญาองค์การแรงงานระหว่างประเทศว่าด้วยการบังคับใช้แรงงาน ค.ศ. ๑๙๓๐ ที่ไทยเป็นภาคี ทั้งนี้ ระหว่างปี ๒๕๖๐ - เมษายน ๒๕๖๓ พนักงานอัยการได้สั่งฟ้องดำเนินคดีค้ามนุษย์รวมทั้งสิ้น ๑,๐๕๖ คดี

๕๐. รัฐบาลได้เพิ่มจำนวนผู้ตรวจแรงงานในการคัดแยกเหยื่อการค้ามนุษย์และป้องกันการเกิดสภาพการทำงานที่กดขี่ เพื่อให้เพียงพอรองรับการดูแลแรงงานจำนวน ๒๒ ล้านคนทั่วประเทศ โดยผู้ตรวจแรงงานต้องผ่านหลักสูตรการฝึกอบรมที่เข้มงวดของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยเฉพาะการเรียนวิธีการคัดกรองเหยื่อการค้ามนุษย์ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ ได้มีการฝึกอบรมพนักงานตรวจแรงงานไปแล้วประมาณ ๓,๐๐๐ คน

ฉ. สิทธิของกลุ่มเฉพาะ

เด็ก (ข้อเสนอแนะ ๘๖, ๘๙-๑๐๗, ๑๑๐, ๑๑๒-๑๑๔, ๑๑๖-๑๒๑, ๑๗๑-๑๗๒)

๕๑. แผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) เน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิเด็ก โดยมีวิสัยทัศน์ในการให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามช่วงวัย และส่งเสริมบทบาทการที่จะเติบโตเป็นพลเมืองและเป็นหุ้นส่วนที่แข็งแกร่งในกระบวนการผลักดันการพัฒนาประเทศ

๕๒. รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพของเด็กทุกช่วงวัยผ่านแนวทางสหวิชาชีพ โดยสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การคุ้มครองเด็กแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ รัฐบาลได้ออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองเด็ก อาทิ พระราชบัญญัติควบคุมการส่งเสริมตลาดอาหารสำหรับทารก และเด็กเล็กและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นการดำเนินการตามแนวทางขององค์การอนามัยโลก พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาการอุ้มบุญเพื่อประโยชน์เชิงพาณิชย์ และพระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งมีสาระในการประกันสิทธิในการตัดสินใจของวัยรุ่นด้วยตัวเอง

๕๓. ไทยเร่งการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ส่งเสริมและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนในการใช้สื่อออนไลน์ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ โดยได้ตราพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๔) พ.ศ. ๒๕๕๘ เรื่อง ความผิดเกี่ยวกับเพศ เพื่อเพิ่มค่านियามเรื่องสื่อลามกอนาจาร อีกทั้งได้จัดทำแนวทางปกป้องคุ้มครองเด็กจากสื่อออนไลน์ ซึ่งประกอบด้วยแผนปฏิบัติการด้านการสร้างความรับผิดชอบร่วมทางสังคมเกี่ยวกับอีสปอร์ตต่อเด็ก ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕) และแผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและลดผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนจากการพนันออนไลน์ พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๕

๕๔. ที่ผ่านมาในช่วงหลัง มีจำนวนเด็กที่ต้องมาเกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้ดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อประกันว่า การพิจารณาคดีที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนจะเป็นไปอย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงหลักประโยชน์สูงสุดของเด็กและพันธกรณีระหว่างประเทศของไทย นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาเพื่อแนะนำและช่วยเหลือผู้เสียหายและครอบครัว โดยเฉพาะในคดีอาญาในศาลเยาวชน

และครอบครัว อีกทั้งมีการอบรมสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานศึกษาเพื่อให้สามารถให้คำปรึกษาที่เหมาะสมโดยมุ่งลดจำนวนการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ ยังได้มีการจัดทำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับกรณีที่มีพยานเป็นเด็กในคดีอาญา อีกทั้งยังอยู่ระหว่างการพิจารณากระบวนการอื่นที่เหมาะสม เช่น มาตรการไม่คุมขังเด็กในคดีเยาวชน

๕๕. เพื่อการแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อเด็ก ไทยได้ปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อเด็กและเยาวชน พ.ศ. ๒๕๕๘ - ๒๕๖๔ โดยรัฐบาลได้จัดทำแผนปฏิบัติการศูนย์ฯ ที่ได้แบบบูรณาการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและปัญหาการตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม พ.ศ. ๒๕๖๒-๒๕๖๕ นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้พัฒนานโยบายคุ้มครองเด็กในสถานรองรับเด็กทุกแห่ง การจัดอบรมเพื่อเพิ่มทักษะของผู้ปกครองและผู้ดูแลเด็กเกี่ยวกับการดูแลเด็กที่มีคุณภาพและปกป้องจากความรุนแรงในทุกจังหวัด และมีการจัดทำคู่มือป้องกันเด็กจากภัยทางออนไลน์ โดยล่าสุด เมื่อเดือนกรกฎาคม ๒๕๖๔ สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทยร่วมกับสำนักงานอัยการสูงสุดได้จัดพิมพ์คู่มือคำแปลภาษาไทยของ UN Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Children in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice เพื่อสร้างความตระหนักรู้ในหมู่เจ้าหน้าที่และการนำยุทธศาสตร์และมาตรการไปปฏิบัติ
๕๖. รัฐบาลได้เพิ่มความพยายามในการแก้ไขปัญหาการใช้แรงงานเด็กซึ่งมีผลลัพธ์เป็นรูปธรรม โดยส่วนใหญ่เป็นผลจากการประสานนโยบายและการดำเนินการโดยคณะกรรมการระดับชาติเพื่อปฏิบัติตามแผนระดับชาติเพื่อการขจัดการใช้แรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้าย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๓ นอกจากนี้ ยังมีการบังคับใช้ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งเพิ่มโทษกรณีการใช้แรงงานเด็กในงานอันตราย หรืองานในอาชีพต้องห้าม
๕๗. ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ไทยได้ริเริ่มโครงการช่วยเหลือเด็กที่อาศัยในครอบครัวที่ได้รับผลกระทบในรูปแบบการช่วยเหลือเฉพาะหน้า อาทิ การสนับสนุนหน้ากากอนามัย เครื่องอุปโภคบริโภค เงินจากกองทุนช่วยเหลือ นอกจากนี้ ยังได้ดำเนินการเพื่อลดผลกระทบต่อเด็กในระยะสั้นและระยะยาว อาทิ การขยายจำนวนคู่สายโทรศัพท์ของศูนย์ช่วยเหลือสังคม อีกทั้งมีการจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาสายด่วนหมายเลข ๑๓๐๐ ตลอด ๒๔ ชั่วโมง และศูนย์ให้คำปรึกษาปัญหาด้านเด็ก เยาวชน และครอบครัวใน ๗๖ จังหวัด และในกรุงเทพฯ นอกจากนี้ ได้จัดทำแนวปฏิบัติในการป้องกันและคุ้มครองเด็กระหว่างสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ให้แก่สถานพัฒนาเด็ก สถานดูแลเด็กชั่วคราวเพื่อการบริหารจัดการ และอาสาสมัครพิทักษ์เด็ก
๕๘. เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม ๒๕๖๒ ส่วนราชการ ๗ หน่วยงาน ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ และกระทรวงแรงงาน ได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการกำหนดมาตรการและแนวทางแทนการกักตัวเด็กในห้องกักตรวจคนเข้าเมืองเพื่อรอการส่งกลับ โดยอนุญาตให้นักสังคมสงเคราะห์ หรือนักจิตวิทยา ทำการประเมินความเปราะบางของเด็กและครอบครัว และมีส่วนในการกำหนดแผนการดูแล
๕๙. ตั้งแต่เดือนตุลาคม ๒๕๖๑ - มิถุนายน ๒๕๖๔ เด็กจำนวน ๓๐๔ คนพร้อมครอบครัวที่อยู่ในสถานกักตัวของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองได้รับการช่วยเหลือระหว่างรอการส่งกลับประเทศต้นทางหรือเดินทางไปยัง

ประเทศที่สาม โดยมาตรการช่วยเหลือรวมถึงการอนุญาตให้ผู้ปกครอง (โดยการประกันตัว) สามารถออกไป อยู่ในชุมชนหรือมบุตร การอนุญาตให้มารดาพร้อมบุตรอยู่ในสถานรองรับเด็กของกรมกิจการเด็ก และเยาวชนเป็นการชั่วคราว การจัดหาครอบครัวอุปถัมภ์ให้แก่เด็กที่เดินทางโดยลำพัง และการอนุญาต ให้แม่และบุตรอยู่ในศูนย์แรกรับแม่และเด็กของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

สตรี (ข้อเสนอแนะ ๑๒๕-๑๓๗ , คำมั่นโดยสมัครใจ ๒)

๖๐. ภายหลังจากการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งเสริมความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นเวลา ๕ ปี ไทยกำลังทบทวนพระราชบัญญัติดังกล่าวเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีการแก้ไข ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการยื่นคำร้อง การพิจารณา และการเลือกวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ พ.ศ. ๒๕๕๙ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปมากขึ้น
๖๑. นอกจากนี้ มาตรา ๗๑ วรรค ๔ ของรัฐธรรมนูญฯ ได้กำหนดให้การดำเนินงานเรื่องงบประมาณ ในระดับประเทศต้องคำนึงถึงมิติทางเพศ ซึ่งแนวทางการดำเนินการสำหรับหน่วยงานของรัฐอยู่ระหว่างการเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ
๖๒. ยุทธศาสตร์การพัฒนาสตรี พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ ประกอบด้วยยุทธศาสตร์ ๕ ด้าน ได้แก่ (๑) มาตรการปรับเปลี่ยนเจตคติของสังคม (๒) มาตรการเสริมพลัง (๓) มาตรการเสริมสร้างสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาสตรี (๔) มาตรการคุ้มครองและเยียวยา และ (๕) กลไกและมาตรการส่งเสริมสตรีและการพัฒนา โดยยุทธศาสตร์ เหล่านี้ได้รับการรองรับโดยแผนปฏิบัติการต่าง ๆ รวมถึงล่าสุด (พ.ศ. ๒๕๖๓-๒๕๖๔) ซึ่งกำหนดให้มีการฝึก อาชีพและจัดหางานทำโดยไม่มีค่าใช้จ่ายให้แก่ผู้หญิงและเยาวชนสตรีที่ขาดโอกาสทางการศึกษา ขาดแคลน ทักษะ หรือไม่มีงานทำ
๖๓. ในประเด็นการมีส่วนร่วมของสตรีทางการเมืองและการตัดสินใจ รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๙๐ กำหนดให้ พรรคการเมืองคำนึงถึงความเท่าเทียมกันทางเพศในการจัดทำบัญชีรายชื่อพรรค ซึ่งส่งผลให้มีจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรีในปี ๒๕๖๒ ร้อยละ ๑๕.๗ (๗๘ คน) ซึ่งมากกว่าในปี ๒๕๕๗ ที่มีจำนวน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสตรีร้อยละ ๕.๔ (๑๓ คน)
๖๔. รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับการเสริมพลังสตรีทางเศรษฐกิจ โดยการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศในสถานที่ ทำงานและให้คำแนะนำพร้อมความช่วยเหลือแก่นายจ้างในภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความเท่าเทียมทางเพศ ในกระบวนการจ้างงาน นอกจากนี้ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๖๒ ได้ขยายวันลา คลอดโดยได้รับเงินเดือนออกไปเป็น ๙๘ วัน
๖๕. รัฐบาลได้ส่งเสริมการเสริมพลังสตรีทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคและในเวทีระหว่างประเทศ ในช่วงที่ไทย ดำรงตำแหน่งประธานอาเซียนในปี ๒๕๖๒ รัฐบาลได้ร่วมมือกับเครือข่ายผู้ประกอบการสตรี (ASEAN Women Entrepreneurs' Network: AWEN) ส่งเสริมให้บริษัทต่าง ๆ รักษาความสมดุลทางเพศ แม้ท่ามกลางความท้าทายในปัจจุบัน
๖๖. ภายใต้งานนำของกระทรวงสาธารณสุข ไทยได้ขับเคลื่อนมาตรการที่หลากหลายเพื่อจัดความรุนแรง ต่อสตรีและความรุนแรงในครอบครัว โดยการนำแนวปฏิบัติการคัดกรองเหยื่อความรุนแรงที่องค์การอนามัยโลกจัดทำขึ้นมาบรรจุในแนวปฏิบัติของโรงพยาบาล การจัดพื้นที่พักพิงในกรณีฉุกเฉินให้แก่สตรี

ในชุมชน การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงต่อสตรีในระดับพื้นที่ และการตั้งศูนย์พึ่งได้ในโรงพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุขกว่า ๘๙๙ แห่งทั่วประเทศ เพื่อให้ความดูแลเหยื่อของความรุนแรง พร้อมทั้งจัดอบรมทักษะเตรียมความพร้อมให้แก่สตรีเกี่ยวกับการป้องกันการถูกล่อลวง และถูกล่วงละเมิดทางเพศทั้งในประเทศและต่างประเทศ

๖๗. เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓ ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยให้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาเรื่องการทำแท้งขัดต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากขัดต่อหลักการและสิทธิตามรัฐธรรมนูญ และในเดือนเดียวกัน ได้มีการผลักดันการแก้ไขประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๐๑ และ ๓๐๕ หมวด ๓ ความผิดฐานทำแท้งให้ถูกต้อง โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ. ๒๕๖๔ มาตรา ๓๐๕ ระบุให้สตรีอายุครรภ์ไม่เกิน ๑๒ สัปดาห์สามารถยุติการตั้งครรภ์ได้
๖๘. รัฐบาลให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควรโดยได้จัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาอนามัยเจริญพันธุ์แห่งชาติ ซึ่งใช้แนวทางสหวิชาชีพและการส่งเสริมการศึกษาเกี่ยวกับทักษะชีวิต รวมถึงเรื่องอนามัยเจริญพันธุ์ให้แก่เด็กและเยาวชน ส่งผลให้อัตราการตั้งครรภ์ในสตรีอายุระหว่าง ๑๕-๑๙ ปี ลดลงจากร้อยละ ๕.๑ ในปี ๒๕๕๘ เหลือร้อยละ ๒.๓ ในปี ๒๕๖๒
๖๙. เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๖๓ คณะรัฐมนตรีได้เห็นชอบการปรับปรุงมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดและการคุกคามทางเพศในที่ทำงานให้มีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และในปัจจุบัน กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัวอยู่ระหว่างการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี พ.ศ. ๒๕๓๙ เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยได้จัดการหารือกับกลุ่มเด็กและเยาวชน ผู้ค้าบริการทางเพศ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สตรีที่เป็นแม่ และอื่น ๆ
๗๐. ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ไทยริเริ่มใช้มาตรการ “อยู่บ้าน หยุดเชื้อ เพื่อชาติ” และประกาศใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อควบคุมการแพร่ระบาด ส่งผลให้เกิดปัญหาข้างเคียงที่ไม่ได้คาดคิดต่อสตรีที่ตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงในครอบครัวและความรุนแรงด้วยเหตุแห่งเพศ ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงอันตรายได้ เนื่องจากไม่สามารถออกจากที่พักได้ในระหว่างช่วงเวลาที่รัฐบาลประกาศห้ามออกนอกเคหสถาน และมีข้อจำกัดในการเดินทาง
๗๑. เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัยของสตรีที่เป็นเหยื่อในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 ไทยได้ดำเนินการเพิ่มบุคลากรที่ศูนย์ช่วยเหลือสังคม อีกทั้งจัดเตรียมบ้านพักชั่วคราวแก่เหยื่อและแม่เลี้ยงเดี่ยวที่เป็นผู้ไร้ที่พึ่งพิง และจัดการฝึกอาชีพที่ศูนย์การเรียนรู้การพัฒนาสตรีและครอบครัว ทั้ง ๘ แห่งทั่วประเทศ
๗๒. การสร้างความตระหนักรู้เป็นส่วนประกอบสำคัญในการป้องกันมิให้เกิดความรุนแรงต่อสตรีในทุกโอกาส สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทยร่วมกับสำนักงานอัยการสูงสุดจึงได้จัดทำคำแปลภาษาไทยฉบับปรับปรุงของ “Updated Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Women in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice” เผยแพร่

ผู้สูงอายุ (ข้อเสนอแนะ ๗๐, ๗๗)

๗๓. นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับผู้สูงอายุประกอบด้วยแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๕-๒๕๖๔) ซึ่งจัดทำขึ้นโดยสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการระหว่างประเทศมาดริดว่าด้วยเรื่องผู้สูงอายุ ค.ศ. ๒๐๐๒

และพระราชบัญญัติผู้สูงอายุ ฉบับที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นกลไกในการส่งเสริมสิทธิและสวัสดิภาพ
ของผู้สูงอายุ

๗๔. ในเดือนธันวาคม ๒๕๖๑ รัฐบาลเห็นชอบให้สังคมสูงอายุเป็นวาระแห่งชาติ และเริ่มเตรียมการสำหรับแผน
ผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ ๓ (พ.ศ. ๒๕๖๔-๒๕๘๐) โดยมุ่งเป้าในการบรรลุเป้าหมายต่าง ๆ เกี่ยวกับการเข้าสู่
วัยสูงอายุอย่างมีพลังและศักยภาพ (Active Aging)
๗๕. ในปัจจุบัน มีสถานศึกษาหลายแห่งที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุเข้ารับการศึกษาระดับต่าง ๆ โดยจากความร่วมมือ
ระหว่างสถาบัน หน่วยงาน และชุมชน ได้มีการจัดตั้งโรงเรียนรวมทั้งสิ้น ๑,๕๔๕ โรงเรียนทั่วประเทศ
เพื่อให้โอกาสในการเรียนรู้แก่ผู้สูงอายุโดยกำหนดเนื้อหาที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้สูงอายุ
ใน ๔ มิติ คือ สุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม
๗๖. ประชาชนทุกคนรวมทั้งผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขที่มีมาตรฐานและมีประสิทธิภาพตามนโยบาย
หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (Universal Health Coverage: UHC) โดยรัฐบาลมีหน้าที่จัดระบบการดูแล
ในระยะยาวสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง ซึ่งในปี ๒๕๖๒ รัฐบาลได้ดูแลผู้สูงอายุกลุ่มดังกล่าว
รวมจำนวน ๒๑๙,๕๑๘ คน
๗๗. ภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๙) รัฐบาลได้กำหนดเป้าหมาย
ระยะยาวในการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับผู้สูงอายุจำนวน ๔๔๗,๖๑๘ หลัง และมีแผน
ในการร่วมมือกับภาคเอกชนเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัยที่บริหารโดยรัฐสำหรับผู้สูงอายุที่มีรายได้น้อย
จำนวน ๑๔,๕๐๐ หลัง
๗๘. ไทยมีนโยบายส่งเสริมการทำงานของผู้สูงอายุโดยการขยายอายุเกษียณของข้าราชการจาก ๖๐ ปี
เป็น ๖๓ ปี ภายในปี ๒๕๖๗ เพื่อเตรียมเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ นอกจากนี้ กระทรวงแรงงานได้สำรวจ
และจัดทำทะเบียนผู้สูงอายุที่ต้องการทำงานหรือประกอบอาชีพ และได้จัดตั้งศูนย์ฝึกอบรมแรงงาน
ผู้สูงอายุในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมไปถึงเพื่อกำหนดสิทธิประโยชน์ ในด้านภาษี รัฐบาลได้บังคับใช้
พระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ ๖๓๙) พ.ศ. ๒๕๖๐
นอกจากนี้ ในปี ๒๕๖๒ กองทุนผู้สูงอายุได้สนับสนุนเงินทุนกู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพจำนวน ๘,๙๙๑ คน
เพื่อพิจารณาสิทธิประโยชน์ทางภาษีสำหรับผู้สูงอายุที่ทำงาน นอกจากการได้รับเงินช่วยเหลือ
ตามบัตรสวัสดิการของรัฐ ผู้สูงอายุยังสามารถรับความช่วยเหลือทางการเงินจากกองทุนดังกล่าวได้ด้วย
๗๙. พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. ๒๕๔๖ ได้กำหนดมาตรการด้านการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ถูกทารุณกรรม
หรือถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ โดยหากพบการกระทำผิดทางอาญา จะต้องมีการรายงาน
ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีในทันที รวมถึงการให้การฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจ
๘๐. รัฐบาลให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกต่อการปกป้องผู้สูงอายุในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
ของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 กรมกิจการผู้สูงอายุได้เพิ่มเงินให้เปล่าสำหรับผู้สูงอายุ พักชำระหนี้ ๑ ปี
สำหรับลูกหนี้กองทุนผู้สูงอายุที่กู้เงินเริ่มประกอบกิจการ นอกจากนี้ ยังมีการตั้งโครงการอาสาสมัครบริบาล
ท้องถิ่นเพื่อดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากการปิดสถานดูแลผู้สูงอายุ โดยในปัจจุบัน
มีนักบริบาลผู้สูงอายุประมาณ ๑๖,๐๐๐ คนทั่วประเทศ

๘๑. พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นกลไกหลักทางกฎหมายสำหรับทุกหน่วยงานในการดำเนินการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของคนพิการ ในปัจจุบัน รัฐบาลอยู่ระหว่างพิจารณาแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวเพื่อให้มีประสิทธิภาพและความครอบคลุมมากขึ้นในการอนุวัติการอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการ
๘๒. ในปัจจุบัน รัฐบาลอยู่ระหว่างการบังคับใช้แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ ซึ่งมีวิสัยทัศน์ “คนพิการเข้าถึงสิทธิได้จริง ดำรงชีวิตอิสระ ในสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างยั่งยืน” ภายใต้ยุทธศาสตร์ความเท่าเทียม การเสริมพลังคนพิการ การพัฒนาคุณภาพการบริการสำหรับคนพิการ และการจัดการเลือกปฏิบัติ ที่ผ่านมา แผนดังกล่าวประสบความสำเร็จโดยมีการดำเนินโครงการทั้งสิ้น ๘๐๕ โครงการที่เกิดประโยชน์ต่อคนพิการ ครอบครัว ชุมชน และประชาชนทั่วไปรวม ๒,๐๙๖,๙๓๑ คน
๘๓. กระทรวงศึกษาธิการได้ทบทวนนโยบายการศึกษาและโครงการต่าง ๆ เพื่อผนวกคนพิการในระบบการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย-อุดมศึกษา โดยเตรียมความพร้อมของบุคลากรในสถานศึกษา ลดอุปสรรคต่าง ๆ ในการเรียนรู้ซึ่งรวมถึงการเข้าถึงอาคารสถานที่ วัสดุและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษา และปรับกระบวนการเรียนการสอน นอกจากนี้ ยังส่งเสริมและสนับสนุนการกีฬาสำหรับคนพิการ การมีส่วนร่วมของคนพิการในกิจกรรมของชุมชน และการจัดทำข้อมูลเชิงบูรณาการด้านการศึกษาและคนพิการ
๘๔. เพื่อให้เด็กพิการสามารถเข้าถึงการศึกษาอย่างมีส่วนร่วมและบริการอื่น ๆ รัฐบาลได้เร่งพัฒนาฐานข้อมูลทะเบียนกลางคนพิการและระบบการให้บริการออกบัตรประจำตัวคนพิการทั่วประเทศ โดยสถานะในเดือนมีนาคม ๒๕๖๓ ได้มีการออกบัตรดังกล่าวให้แก่เด็กอายุ ๐-๑๘ ปีจำนวน ๑๒๑,๘๘๓ คนทั่วประเทศ
๘๕. ไทยให้ความสำคัญกับการทำให้ระเบียบด้านลิขสิทธิ์เป็นประโยชน์ต่อคนพิการ โดยเมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๖๒ ไทยได้เข้าเป็นภาคีสถิติสัญญามาร์ราเคซเพื่ออำนวยความสะดวกในการเข้าถึงงานที่มีการโฆษณาแล้วสำหรับคนตาบอด คนพิการทางการมองเห็นและคนหย่อนความสามารถในการเข้าถึงสื่อสิ่งพิมพ์ กระทรวงพาณิชย์ยังได้ออกประกาศและคู่มือเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้สิทธิตามสนธิสัญญาดังกล่าว
๘๖. ไทยตระหนักว่าคนพิการได้รับผลกระทบจากภัยพิบัติทางธรรมชาติมากกว่าคนทั่วไป ดังนั้น ในการจัดทำแผนการจัดการภัยพิบัติสำหรับคนพิการ ฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) จึงมีการรับฟังความเห็นจากสาธารณะ และได้ประโยชน์จากความเห็นของคนพิการ ครอบครัว ผู้ดูแล และชุมชน อีกทั้งยังมีการอบรมเตรียมความพร้อมแก่คนพิการ องค์กรคนพิการ เจ้าหน้าที่ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เกี่ยวกับแนวปฏิบัติในสถานการณ์ภัยพิบัติ รวมถึงมีการจัดพิมพ์คู่มือการฟื้นฟูเยียวยาคนพิการในสถานการณ์ภัยพิบัติ
๘๗. ด้านสาธารณสุข ไทยได้มีการจัดทำแผนการดูแลสุขภาพคนพิการ ฉบับที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ และแผนจัดการภัยพิบัติด้านการแพทย์และสาธารณสุขสำหรับคนพิการ พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาศูนย์คนพิการแบบเบ็ดเสร็จ (one stop service for PWD) ในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ประจำจังหวัด ๘๓ แห่ง
๘๘. เพื่อลดผลกระทบที่มีต่อคนพิการเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส COVID-19 รัฐบาลได้ดำเนินการเพื่อสร้างโครงข่ายรองรับทางสังคมและส่งเสริมโอกาสของการพัฒนาความเป็นอยู่ผ่าน (๑) การเพิ่มเบี้ยคนพิการจาก ๘๐๐ บาทเป็น ๑,๐๐๐ บาทต่อเดือน (๒) การให้ความช่วยเหลือผ่านกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือกับคนพิการจำนวน ๑,๒๒๓,๑๙๒ คน

ที่ประสงค์จะรับความช่วยเหลือ และ (๓) การประกาศพักชำระหนี้คนพิการ ๘๖,๗๓๒ คน เป็นการชั่วคราว สำหรับคนพิการที่กู้ยืมเงินจากกองทุนฯ

กลุ่มชาติพันธุ์

๘๙. รัฐบาลได้ดำเนินการในเชิงรุกในการปกป้องวิถีชีวิตและสิทธิทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อป้องกันการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติและส่งเสริมความเข้าใจในความแตกต่างทางวัฒนธรรม ซึ่งสะท้อนจากการสนับสนุนของรัฐบาลในการฟื้นฟูกิจกรรมทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมท้องถิ่น การสร้างพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นสำหรับกลุ่มชาติพันธุ์ และการอนุรักษ์ภูมิปัญญาและภาษาท้องถิ่น
๙๐. รัฐธรรมนูญฯ มาตรา ๗๐ ระบุว่า “รัฐพึงส่งเสริมและให้ความคุ้มครองชาวไทยกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ให้มีสิทธิดำรงชีวิตในสังคมตามวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตดั้งเดิมตามความสมัครใจได้อย่างสงบสุข และไม่ถูกรบกวน...” รัฐบาลให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสิทธิทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไม่เพียงเพราะเป็นการส่งเสริมอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ในบริบทของสังคมแบบพหุวัฒนธรรม แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความมั่นคงของชาติ ลดอคติทางวัฒนธรรม และสร้างสังคมที่เห็นคุณค่าและส่งเสริมวัฒนธรรมที่หลากหลาย
๙๑. ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ภายใต้กระทรวงวัฒนธรรม ได้ยกร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ พ.ศ. เพื่อเป็นกลไกเพื่อประกันสิทธิขั้นพื้นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ โดยปราศจากการเลือกปฏิบัติ ซึ่งจะมีการดำเนินการโดยการกำหนดหลักการและแนวทางในการคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ และการสร้างระบบของการมีส่วนร่วมของกลุ่มชาติพันธุ์ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ โดยร่างพระราชบัญญัติฯ ประกอบด้วยหลักการสำคัญ คือ การคุ้มครองสิทธิทางวัฒนธรรม การเสริมสร้างขีดความสามารถของกลุ่มชาติพันธุ์ และความเสมอภาคบนความหลากหลายทางชาติพันธุ์
๙๒. ร่างพระราชบัญญัติฯ ได้ผ่านการรับฟังความคิดเห็นอย่างน้อย ๑๐ ครั้งในระหว่างเดือนเมษายน- มิถุนายน ๒๕๖๔ และมีกำหนดเสนอคณะรัฐมนตรีภายในเดือนกันยายน ๒๕๖๔ เพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณา โดยตั้งเป้าให้สามารถผ่านกฎหมายได้ภายในปี ๒๕๖๕
๙๓. นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐได้มีการปฏิบัติและทบทวนผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องตามแผนส่งเสริมการอยู่ร่วมกันภายใต้สังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๔ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม สนับสนุนการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่าง ๆ ในการพัฒนาประเทศและการแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ รวมถึงส่งเสริมความรู้ความเข้าใจของผู้เล่นที่หลากหลายเกี่ยวกับสังคมพหุวัฒนธรรมของไทย

คนกับธรรมชาติ (ข้อเสนอแนะ ๕๖, ๙๒)

๙๔. ในระหว่างปี ๒๕๕๘-๒๕๖๒ รัฐบาลได้พยายามปรับเปลี่ยนแนวนโยบายครั้งใหญ่ด้านการจัดการบริหารที่ดินและพื้นที่ป่าเพื่อให้เกิดการบูรณาการและการประสานความพยายามในการบริหารจัดการพื้นที่อนุรักษ์ต่าง ๆ โดยมีการดำเนินการในด้านกรอนุรักษ์ฟื้นฟูที่ดิน ควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังได้มีการดำเนินนโยบายสำคัญหลายด้านบนพื้นฐาน

ของหลักการที่ให้คนเป็นศูนย์กลาง โดยมุ่งบรรลุสมดุระหว่างประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างคือการจัดตั้งคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) เพื่อให้มีการแก้ไขปัญหา การถือครองที่ดินแบบบูรณาการความพยายามของทุกหน่วยงาน และส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดิน แบบครอบคลุม การปลูกป่าทดแทน และการจัดตั้งป่าชุมชน

๙๕. รัฐบาลได้ปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ ที่ควรได้รับการแก้ไขที่สำคัญ ได้แก่ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครอง สัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ และ พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ กฎหมายทั้งสามฉบับในปัจจุบันได้ถูกปรับปรุงโดยเพิ่มสาระสำคัญในส่วนของการมีส่วนร่วมของ ชุมชนท้องถิ่น การเข้าถึง และการใช้ประโยชน์จากที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลาย ทางชีวภาพ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ยังคงความเป็นมาตรการ ทางกฎหมายมาตรการหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหาที่ยืดเยื้อที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยง กับการดำรงชีวิตและการอยู่อาศัยของชุมชนท้องถิ่น
๙๖. กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ดำเนินการสำรวจที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยของประชาชน ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และเขตห้ามล่าสัตว์ เพื่อสนับสนุนสิทธิของชาวบ้าน ที่จะทำกินและอยู่อาศัยบนพื้นที่ดังกล่าวตามเงื่อนไขที่กำหนดครั้งละไม่เกิน ๒๐ ปี แม้การบูรณาการ และการประสานงานในการจัดการที่ดินเหล่านี้ยังคงประสบกับความท้าทาย รัฐบาลจะดำเนินการปรับปรุง คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของชุมชนท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องต่อไป รวมถึงแก้ไขประเด็นเรื่องการบังคับ ใช้กฎหมาย ค่าตอบแทน และการเยียวยา
๙๗. เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมแนวทางการจัดการที่ดินแบบมีส่วนร่วม เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ได้มีการลงนามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือระหว่าง ๖ หน่วยงาน ได้แก่ กรมอุทยานฯ กรมป่าไม้ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น สำนักงานกระจายอำนาจให้แก่องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) (พอช.) โดยบันทึกความเข้าใจฯ ได้กำหนดกรอบสำหรับโครงการนำร่องเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ เพื่อสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ชุมชนที่เกี่ยวข้อง และสาธารณะ ในประเด็น อาทิ การพิจารณากำหนด การขยาย หรือการเพิกถอนเขตป่าประเภทต่าง ๆ หรือการให้ข้อมูลสำหรับแผน การบริหารจัดการชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าว ทั้งนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับการส่งเสริมให้ บริหารจัดการ อนุรักษ์ รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ รวมถึงยกร่างแผนการป้องกันและควบคุมไฟป่า
๙๘. บันทึกความเข้าใจฯ กำหนดให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ การเชื่อมโยงความจำเป็นในการพัฒนาและการแก้ไขปัญหา ในระดับท้องถิ่นและระดับนโยบาย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ ยังต้องทำหน้าที่เพื่อให้ทุกตำบลมีแผนที่ที่ทุกฝ่ายยอมรับเดียวกัน (One Map) โดยให้ทุกชุมชนมีระบบรวบรวมเงินทุนร่วมกันสำหรับทั้งคนและกลุ่มจากกองทุนในระดับตำบล นอกจากนี้ เครือข่ายชุมชนยังถูกใช้เพื่อเป็นกลไกเชื่อมโยงระหว่างการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาพื้นที่ โดยสถาบัน พัฒนาองค์กรชุมชนฯ ได้ดำเนินโครงการบ้านมั่นคงชนบท ร่วมกับชุมชน โดยระหว่างปี ๒๕๖๐-๒๕๖๔ พอช. ได้เปิดตัวโครงการบ้านมั่นคงชนบทใน ๑,๗๑๗ ตำบลทั่วประเทศ

ผู้มีความหลากหลายทางเพศ

๙๙. ไทยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยมีพัฒนาการที่สำคัญ คือ

- ภายหลังจากบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมทางเพศ พ.ศ. ๒๕๕๘ มาเป็นเวลา ๕ ปี กำลังมีการแก้ไขพระราชบัญญัติฯ เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิของทุกคน รวมถึงกลุ่ม LGBT+ และเพื่อสนับสนุนการทำงานของคณะกรรมการวินิจฉัยการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ
- การจัดทำร่างพระราชบัญญัติคู่ชีวิต พ.ศ. เพื่อให้บุคคลกลุ่ม LGBT+ สามารถจดทะเบียนคู่ชีวิต โดยทำให้มีสิทธิและสิทธิประโยชน์บางอย่างเท่ากับคู่สมรสตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมสิทธิในการแต่งงานและการมีครอบครัว (Right to marriage and family) โดยขณะนี้ ร่างกฎหมายอยู่ระหว่างการพิจารณาทบทวนของกระทรวงยุติธรรมก่อนที่จะเสนอคณะรัฐมนตรีอีกครั้ง
- เมื่อปี ๒๕๖๒ คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาครอบครัวได้ปรับปรุงนิยามและคำอธิบายประเภทครอบครัว โดยได้ระบุให้รวมถึงครอบครัวของคู่แต่งงานจากเพศเดียวกัน

๑๐๐. ในปี ๒๕๖๒ ไทยมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจากกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศคนแรก

แรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน (ข้อเสนอแนะ 95, 146-149)

๑๐๑. ไทยดำเนินการเชิงรุกเพื่อประกันว่า แรงงานโยกย้ายถิ่นฐานสามารถเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด ตั้งแต่ประเทศต้นทางจนถึงประเทศปลายทาง รวมถึงในระหว่างการเดินทางกลับประเทศ เพื่อป้องกันปัญหาแรงงานขูดรีดและแรงงานเด็กในรูปแบบที่เลวร้ายที่สุด โดยสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 8 และมาตรฐานแรงงานระหว่างประเทศ

๑๐๒. รัฐบาลได้ออกพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อเสริมพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. ๒๕๕๑ และพระราชกำหนดการนำคนต่างด้าวมาทำงานกับนายจ้างในประเทศ พ.ศ. ๒๕๕๙ เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการดำเนินนโยบายการป้องกันการค้ามนุษย์ในรูปแบบแรงงาน พระราชกำหนดฯ ยังครอบคลุมการเพิ่มระเบียบแรงงาน การป้องกัน การคุ้มครอง การเยียวยา และการประสานงานระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้แรงงานโยกย้ายถิ่นฐานและแรงงานในอุตสาหกรรมประมงได้รับประโยชน์

๑๐๓. ในฐานะประเทศที่มีแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานจากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาทำงานเป็นจำนวนมาก ไทยได้พยายามอย่างต่อเนื่องเพื่อขยายความร่วมมือกับประเทศต้นทางในการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ผ่านการจัดทำบันทึกความเข้าใจกับประเทศต้นทางนั้น ๆ (กัมพูชา ลาว เมียนมา และเวียดนาม) โดยความพยายามต่าง ๆ เหล่านี้เป็นไปเพื่อป้องกันการแสวงหาประโยชน์จากแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน

๑๐๔. ด้านสาธารณสุข รัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจนในการทำให้หลักประกันสุขภาพเข้าถึงได้สำหรับแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานที่ถูกต้องตามกฎหมายโดยให้มีสิทธิเท่าเทียมกับแรงงานไทย โดยเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๙ รัฐบาลได้

อนุมัติให้กระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงมหาดไทยจำหน่ายบัตรประกันสุขภาพในอัตรา ๑,๖๐๐ บาท/ปี ให้แก่แรงงานโยกย้ายถิ่นฐานที่มีใบอนุญาตทำงานในประเทศไทย

๑๐๕. ในบริบทของวิกฤตการแพร่ระบาดของ COVID-19 ไทยตระหนักถึงความสำคัญของการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน โดยได้จัดให้มีกลไกและช่องทางการเข้าถึงข่าวสารและการร้องเรียนผ่านช่องทางต่าง ๆ ในหลายภาษาผ่านล่ามและศูนย์ช่วยเหลือแรงงานต่างด้าว ๑๐ แห่ง ซึ่งได้ให้ความช่วยเหลือแรงงานโยกย้ายถิ่นฐานไปแล้วกว่า ๑๗,๙๕๗ คน ในปี ๒๕๖๓
๑๐๖. เมื่อวันที่ ๒๙ ธันวาคม ๒๕๖๓ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการผ่อนผันให้คนต่างด้าว ๓ สัญชาติ (กัมพูชา ลาว และเมียนมา) อยู่ในราชอาณาจักรและทำงานอย่างถูกต้องตามกฎหมายเป็นกรณีพิเศษจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ระลอกใหม่ โดยแรงงานเหล่านี้ต้องลงทะเบียนผ่านระบบออนไลน์ภายในวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๔ โดยได้รับอนุญาตให้ทำงานและอยู่ในราชอาณาจักรได้ ๒ ปีจนถึงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ โดยแรงงานต่างด้าวที่มีผิดกฎหมายสามารถเข้าสู่บริการสุขภาพเพื่อการตรวจหาเชื้อไวรัส COVID-19 การซื้อประกันสุขภาพ และการออกเอกสารประจำตัว ซึ่งตามมติคณะรัฐมนตรีดังกล่าว มีแรงงานต่างด้าวที่ได้จดทะเบียนและผ่านการคัดกรองข้อมูลแรงงานจำนวน ๔๙๖,๐๐๐ คน

ผู้หนีภัยและกลุ่มบุคคลในความห่วงใย (ข้อเสนอแนะ ๙๕)

๑๐๗. ไทยมีประสบการณ์ยาวนานในการรับมือกับสถานการณ์ผู้หนีภัยจำนวนมากจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะในช่วงสงครามเย็น ซึ่งมีผู้หนีภัยความรุนแรงจากประเทศเพื่อนบ้านต่าง ๆ เข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนรวมมากกว่า ๑ ล้านคน
๑๐๘. แม้ไทยไม่ได้เป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. ๑๙๕๑ และพิธีสารว่าด้วยสถานภาพผู้ลี้ภัย ค.ศ. ๑๙๖๗ แต่ไทยเคารพหลักการไม่ผลักดันกลับ (non-refoulement) ผู้ที่หนีภัยการประหัตประหารเข้ามาในประเทศไทยตามหลักการด้านมนุษยธรรมและพันธกรณีระหว่างประเทศของไทยภายใต้อนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประหัตประหาร หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี
๑๐๙. ในส่วนของผู้หนีภัยการสู้รบจากเมียนมา (ผกร.) ไทยให้ที่พักพิงแก่กลุ่มดังกล่าวตั้งแต่ปี ๒๕๒๗ ปัจจุบันมีผู้หนีภัยการสู้รบฯ รวมทั้งสิ้นประมาณ ๘๑,๐๐๐ คน อาศัยอยู่ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวจำนวน ๙ แห่ง ใน ๔ จังหวัดชายแดนไทย-เมียนมา ได้แก่ กาญจนบุรี แม่ฮ่องสอน ราชบุรี ตาก นอกจากนี้ ไทยและเมียนมายังได้จัดตั้งคณะทำงานร่วมเพื่อหารือเรื่องการส่งกลับกลุ่มดังกล่าว โดยตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ ได้มีผู้หนีภัยการสู้รบที่เดินทางกลับไปแล้วทั้งสิ้น ๑,๐๓๙ คนผ่านการดำเนินการรวม ๔ ครั้ง อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันการส่งกลับโดยสมัครใจดังกล่าวต้องถูกเลื่อนออกไปเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19
๑๑๐. ประเทศไทยยังให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมแก่บุคคลในความห่วงใย (Persons of Concern) ในเขตเมือง (urban setting) (ตามที่กำหนดโดยสำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) รวมประมาณ ๕,๐๐๐ คน ซึ่งเดินทางเข้าเมืองผิดกฎหมาย
๑๑๑. คณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบต่อระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการคัดกรองคนต่างด้าวที่เข้ามาในราชอาณาจักรและไม่สามารถเดินทางกลับประเทศอันเป็นภูมิลำเนาได้ พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๓ โดยปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่ระหว่างการยกร่างหลักเกณฑ์ประกอบระเบียบฯ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ระบบคัดกรองดำเนินการได้ เมื่อเสร็จสิ้นแล้ว ไทยจะมีระบบที่ครอบคลุม

ที่ระบุดังกล่าวที่ต้องการการคุ้มครอง ให้สถานะทางกฎหมายและการเข้าถึงบริการสาธารณะที่จำเป็นต่าง ๆ เพื่อให้สามารถพำนักอยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราว และเพื่อการดำเนินการหาทางออกที่ยั่งยืน โดยพัฒนาการดังกล่าวถือเป็นก้าวสำคัญในประวัติศาสตร์ที่ยังเสริมบทบาทของไทยในเรื่องนี้

บุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติของไทย (ข้อเสนอแนะ ๙๗-๙๘)

๑๑๒. ประเทศไทยได้ดำเนินการทำทะเบียนและกำหนดเลขประจำตัว ๑๓ หลักในระบบทะเบียนราษฎร สำหรับกลุ่มบุคคลไร้รัฐไร้สัญชาติ ให้กับบุคคลจำนวน ๔๘๐,๕๔๙ คน (สถานะวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๓) เพื่อประกันให้บุคคลดังกล่าวสามารถเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานได้
๑๑๓. ที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ให้สัญชาติแก่บุคคลกลุ่มไร้รัฐไร้สัญชาติแล้วประมาณ ๒๙๐,๐๐๐ คน โดยระหว่างปี ๒๕๖๐-๒๕๖๓ ไทยมีค่าเฉลี่ยอัตราการให้สัญชาติแก่กลุ่มดังกล่าวปีละประมาณ ๑๐,๐๐๐ คน
๑๑๔. ในส่วนของการลดความไร้รัฐไร้สัญชาติของเด็ก ประเทศไทยได้บังคับใช้พระราชบัญญัติการทะเบียนราษฎร พ.ศ. ๒๕๓๔ (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒ ซึ่งกำหนดให้นายทะเบียนรับแจ้งเกิดเด็กทุกคนแม้จะเป็นเด็กที่ไม่สามารถระบุที่มาต้นกำเนิด (ไร้รากเหง้า) หรือเด็กที่ไม่สามารถแสดงหลักฐานพิสูจน์สัญชาติไทย นอกจากนี้ หากมีหลักฐานว่า เด็กดังกล่าวอาศัยอยู่ในประเทศไทยต่อเนื่องอย่างน้อย ๑๐ ปี ก็ให้มีสิทธิยื่นคำร้องขอสัญชาติได้

ข. สิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

- เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก เสรีภาพในการชุมนุม (ข้อเสนอแนะ ๑๕๒-๑๕๘, ๑๖๐-๑๖๑)
๑๑๕. รัฐบาลเคารพและคุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออก รวมทั้งเสรีภาพของสื่อ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฯ ซึ่งให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ในการบริหารประเทศ โดยที่ความคิดเห็นต่าง ๆ สามารถมีขอบเขตที่กว้าง มีความหลากหลาย และบางครั้งนำมาซึ่งความสงสัยหรือขัดกัน รัฐบาลโดยตระหนักถึงเรื่องนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องดำเนินการเพื่อให้แน่ใจว่าการใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกนั้นเป็นไปอย่างสร้างสรรค์และเหมาะสม ไม่ล่วงเกินหรือดูถูกดูหมิ่นบุคคล หรือสถาบันใด ๆ และไม่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ความสงบเรียบร้อยของสังคม สุขภาพของสาธารณชน หรือศีลธรรมของส่วนรวม
 ๑๑๖. เพื่อประโยชน์ในการมีสังคมที่สงบสุขโดยทุกคนมีส่วนร่วม รัฐบาลได้ส่งเสริมให้มีการใช้เวทีต่าง ๆ เพื่อให้พื้นที่สำหรับการหารืออย่างตรงไปตรงมาและสร้างสรรค์ รวมถึงมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิรูปประเทศ การแก้ไขรัฐธรรมนูญฯ และกฎหมายต่าง ๆ จากทุกภาคส่วนของสังคมทั้งที่อยู่ภายในประเทศ และที่อยู่ในต่างประเทศ
 ๑๑๗. ไทยเป็นประเทศที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขที่ได้รับการเคารพยิ่ง กฎหมายหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ เป็นส่วนหนึ่งของประมวลกฎหมายอาญาซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อปกป้องรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของประเทศ และสถาบันต่าง ๆ ของสังคมไทย กฎหมายดังกล่าวไม่ได้มุ่งจำกัดสิทธิในการมีเสรีภาพของประชาชน ในการแสดงความคิดเห็นและแสดงออก หรือเสรีภาพของสื่อ โดยเป็นการกำหนดขอบเขตที่ชัดเจน

เพื่อมิให้การใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าวเป็นไปโดยกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ กฎหมายและความสงบเรียบร้อย รวมถึงสิทธิของผู้อื่น

๑๑๘. โดยตระหนักถึงข้อห่วงกังวลที่มีการหยิบยกเกี่ยวกับกฎหมายดังกล่าว การดำเนินคดีในข้อหาดังกล่าว จึงเป็นไปอย่างระมัดระวังโดยเป็นไปตามกระบวนการที่เหมาะสม โดยในปี ๒๕๖๔ กลไกต่าง ๆ ได้ทำการกลั่นกรองคดีอย่างเข้มข้น โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติและความละเอียดอ่อนที่เกี่ยวข้อง ในขณะที่ ยังคงไว้ซึ่งช่องทางสำหรับการขอพระราชทานอภัยโทษ
๑๑๙. ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 รัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินและบังคับใช้กฎหมายและมาตรการพิเศษโดยให้ความสำคัญกับการปกป้องชีวิตของประชาชน โดยเมื่อวันที่ ๔ มิถุนายน ๒๕๖๓ ไทยได้ใช้สิทธิในการแจ้งเล็งพันธกรณี (มาตรา ๑๒ เสรีภาพในการเคลื่อนไหว) ภายใต้วรรค ๑ ของข้อ ๔ ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (ICCPR) โดยรัฐบาลได้พยายามอย่างเต็มที่ที่จะลดผลกระทบของกฎหมายและมาตรการดังกล่าวต่อการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน โดยแม้ในบริบทการแพร่ระบาดของ COVID-19 ประชาชนก็ยังสามารถแสดงความคิดเห็นในสังคมได้อย่างอิสระ

- การห้ามการทรมานและการบังคับสูญหาย (ข้อเสนอแนะ ๑๑, ๒๒-๒๙, ๑๗๓-๑๗๔)

๑๒๐. ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการบังคับบุคคลให้สูญหาย พ.ศ. เป็นกลไกหลักที่ส่งเสริมการอนุวัติอนุสัญญาต่อต้านการทรมาน และการประติบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือที่ย่ำยีศักดิ์ศรี ที่ไทยเป็นภาคี และจะทำให้ไทยสามารถให้สัตยาบันอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการหายสาบสูญโดยถูกบังคับ (International Convention for the Protection of All Persons from Enforced Disappearance: ICCPED) ซึ่งไทยได้ลงนามใน ปี ๒๕๕๕
๑๒๑. เพิ่มเติมจากที่ระบุในรายงาน UPR ของไทยระยะกลางรอบ ในขณะที่ร่างพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของรัฐสภา คณะกรรมการจัดการเรื่องราวร้องทุกข์กรณีถูกกระทำทรมานและถูกบังคับให้หายสาบสูญซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน และประกอบด้วยผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ๑๓ หน่วยงาน ยังคงปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่อง
๑๒๒. คณะกรรมการฯ พยายามเสริมสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน โดยได้เชิญผู้แทนจากสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติและภาคประชาสังคมเข้าเยี่ยมญาติของเหยื่อ อีกทั้งจัดการสัมมนา และการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับอนุสัญญาทั้งสองฉบับ โดยได้รับการสนับสนุนจากคณะกรรมการ ๔ คณะ (ติดตาม สอบสวนหาข้อมูล เยียวยา ป้องกันและคัดกรองคดี)

๑๒๓. ในขณะเดียวกัน กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม ได้จัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายและบุคลากรทางการแพทย์ เกี่ยวกับอนุสัญญาทั้งสอง รวมถึงพิธีสารอิสตันบูลฯ และพิธีสารมินนิโซตาฯ

ช. การอำนวยความสะดวกยุติธรรม

๑๒๔. รัฐบาลให้ความสำคัญกับการอำนวยความสะดวกยุติธรรม และส่งเสริมการใช้และปรับใช้มาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง อาทิ กองทุนยุติธรรม เพื่อประกันการเข้าถึงความช่วยเหลือทางกฎหมายของกระทรวงยุติธรรม สำหรับประชาชนทุกคน อย่างเต็มที่ โดยรวมถึงค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการประกันตัว ค่าทนาย ค่าธรรมเนียมศาล การตรวจสอบทางนิติเวช และการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายกับคนจน ซึ่งรายการสุดท้ายเป็นการดำเนินการโดยสำนักงานอัยการสูงสุด รวมถึงการให้คำปรึกษาและความช่วยเหลือระหว่างการดำเนินกระบวนการทางศาล
๑๒๕. เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น กระทรวงยุติธรรมได้พยายามแก้ไขปัญหาอุปสรรคในการเข้าถึงกองทุนยุติธรรมหลายประการ รวมถึงการกำหนดระยะเวลาการพิจารณาให้ความช่วยเหลือให้รวดเร็วยิ่งขึ้น การกำหนดให้มีการประชุมกองทุนฯ มากกว่าเดือนละ ๑ ครั้งเพื่อพิจารณาคำร้องต่าง ๆ นอกจากนี้ สำนักงานกองทุนยุติธรรมกำลังทำการศึกษาเพื่อพัฒนาวิธีการให้ความช่วยเหลือแบบอื่น ๆ เพิ่มเติม และทำการทบทวนมาตรฐาน เกณฑ์ และแนวทางปฏิบัติของกองทุนเพื่อส่งเสริมความโปร่งใสและธรรมาภิบาล ผ่านการจัดการฝึกอบรมให้แก่บุคลากร การมีสื่อสารนโยบายที่มีประสิทธิภาพ และการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพ ความซื่อสัตย์ ความโปร่งใส และธรรมาภิบาล
๑๒๖. รัฐบาลได้ขยายการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายให้ครอบคลุมถึงบุคคลที่ไม่ใช่คนชาติ เช่น การจัดหาล่ามให้แก่จำเลยและโจทก์ในชั้นสอบสวน ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่จะส่งผลในกระบวนการตุลาการเพิ่มเติมจากความช่วยเหลือที่มีการดำเนินการอยู่แล้วโดยภาคประชาสังคม
๑๒๗. นอกจากนี้ กระทรวงยุติธรรมได้เปิดบริการให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์สายด่วนและศูนย์ยุติธรรมสร้างสุขจำนวน ๗๖ ศูนย์ทั่วประเทศ
๑๒๘. เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 สำนักงานอัยการสูงสุดได้ออกมาตรการเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมโดยการเพิ่มความรวดเร็วของกระบวนการต่าง ๆ เกี่ยวกับการสั่งฟ้องในศาล และการเปิดตัวแอปพลิเคชัน AGO-Tracking เพื่อให้ประชาชนสามารถติดตามสถานะของคดีต่าง ๆ และนัดหมายผ่านระบบออนไลน์

ณ. กระบวนการยุติธรรมและสิทธิผู้ต้องขัง (ข้อเสนอแนะ ๓๔-๓๕, ๑๖๓-๑๗๐, ๑๘๕, คำมั่นโดยสมัครใจ ๒)

๑๒๙. กระบวนการยุติธรรมเป็น ๑ ใน ๑๑ ด้านในแผนการปฏิรูปประเทศตามรัฐธรรมนูญ โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือ การดำเนินงานในทุกขั้นตอนมีกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน มีกลไกช่วยเหลือประชาชนโดยเสมอภาค มีกลไกบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และมีการพัฒนาระบบสอบสวนคดีอาญาที่มีการตรวจสอบและถ่วงดุล ระบบนิติวิทยาศาสตร์ที่มีมาตรฐาน สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญกับการอำนวยความสะดวกยุติธรรมอย่างเป็นมืออาชีพและมีประสิทธิภาพ

๑๓๐. นอกจากนี้ รัฐบาลได้ดำเนินโครงการเพื่อการพัฒนาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ๒๕๖๒ ประจำสถานีตำรวจ การจัดอบรมผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามพระราชบัญญัติไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ๒๕๖๒ การปรับปรุงห้องขังในเรือนจำจำนวน ๙๓ แห่งทั่วประเทศ การนำระบบออนไลน์มาใช้ในการจัดการล่าม ในศาลชั้นต้นทั่วประเทศ การพัฒนาระบบการยื่นเอกสารและส่งคำร้องขอต่าง ๆ โดยสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (e-Filing V.3) รัฐบาลยังได้จัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยชุมชน โดยมีแผนที่จะขยายการดำเนินการดังกล่าวออกไปทั่วประเทศ
๑๓๑. นอกจากนี้ รัฐบาลยังดำเนินการให้เกิดความก้าวหน้าตามข้อเสนอแนะต่าง ๆ ที่ได้รับจากกระบวนการ UPR ได้แก่ (๑) เมื่อ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๖๑ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบผลการศึกษาศึกษาการเปลี่ยนแปลง โทษประหารชีวิตและข้อเสนอแนะของกระทรวงยุติธรรม โดยได้ยกเลิกโทษประหารชีวิตกรณีเจ้าพนักงาน ที่กระทำความผิดตามมาตรา ๑๗๓ ของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ และ (๒) การจัดทำร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย อาญา (ฉบับที่...) เพื่อเพิ่มอายุขั้นต่ำของการรับผิดทางอาญาจาก ๑๐ ปี เป็น ๑๒ ปี ซึ่งอยู่ระหว่างการเสนอ รัฐสภาเพื่อพิจารณา
๑๓๒. ประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการผู้ต้องขังประเภทต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และความประพฤติของเจ้าหน้าที่เรือนจำ โดยคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชนตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ แห่งองค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (ข้อกำหนดแมนเดลา) นอกจากนี้ ไทยยังคงดำเนินการ ฝึกอบรมและเผยแพร่ข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการ ที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำความผิดหญิง (ข้อกำหนดกรุงเทพ) อย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่เริ่มมีผลบังคับใช้ ในปี ๒๕๕๓ ทั้งในประเทศและกับหุ้นส่วนในต่างประเทศที่มีจำนวนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ
๑๓๓. การปรับปรุงพื้นที่ใช้สอยสำหรับผู้ต้องขังเป็นเรื่องที่รัฐบาลให้ความสำคัญ กรมราชทัณฑ์มีแผนจะเสนอ ปรับปรุงพื้นที่ดังกล่าวให้สอดคล้องกับแนวทางของ United Nations Office for Project Services และคณะกรรมการกาชาดระหว่างประเทศ (ICRC) โดยจะเสนอต่อคณะรัฐมนตรีภายในเดือนกันยายน ๒๕๖๔
๑๓๔. เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์การแพร่ระบาด COVID-19 เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๖๓ กรมราชทัณฑ์ และสำนักงานศาลยุติธรรมได้จัดทำบันทึกความเข้าใจเพื่อเพิ่มความปลอดภัยภายในเรือนจำและปรับปรุง การบริหารจัดการกรณีโทษจำคุก โดยอนุญาตให้มีการผลัดฟ้อง การปล่อยตัวชั่วคราว หรือการสอบปากคำ ผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ นอกจากนี้ ประธานศาลฎีกาได้มีคำแนะนำเกี่ยวกับแนวปฏิบัติ ในการบริหารจัดการคดีในช่วงสถานการณ์แพร่ระบาดฯ เป็นการเฉพาะ โดยรวมถึงการเลื่อนพิจารณาคดี การบริหารจัดการ บุคลากร และการบริหารจัดการสถานที่เพื่อบรรเทาความแออัด โดยจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 แบบเป็นกลุ่ม (clusters) ในเรือนจำเมื่อช่วงกลางปี ๒๕๖๔ มาตรการป้องกันการ แพร่ระบาดต่าง ๆ ได้ถูกนำมาใช้อย่างเข้มข้นตลอดทั้งกระบวนการตั้งแต่การรับตัวจนถึงการปล่อยตัว ผู้ต้องขัง และมีการฉีดวัคซีนป้องกันให้แก่ผู้ต้องขังและเจ้าหน้าที่เรือนจำ
๑๓๕. ไทยได้ดำเนินนโยบายเชิงรุกในระดับนานาชาติผ่านความร่วมมือและข้อริเริ่มด้านความยุติธรรมทางอาญา ในกรอบสถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (TIJ) และความพยายามในระดับภูมิภาคผ่านการประชุม อาเซียนว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (ACCPCJ) ล่าสุด ไทยได้เสนอข้อมติ ๒ ฉบับต่อที่ประชุมคณะกรรมการสหประชาชาติว่าด้วยการป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรม

ทางอาญา (CCPCJ) สมัยที่ ๓๐ ในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๔ ได้แก่ ข้อมติ Strengthening criminal justice systems during and after the coronavirus disease (COVID-19) pandemic (E/CN.15/2021/L.8/Rev.1) และข้อมติ Integrating sport into youth crime prevention and criminal justice strategies (E/CN.15/2021/L.7/ Rev.1) โดยที่ประชุมคณะกรรมาธิการฯ ได้รับรองข้อมติทั้งสองฉบับโดยฉันทามติและส่งต่อไปยังที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติ สมัยที่ ๗๖ เพื่อรับรองต่อไป

ญ. ธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน (ข้อเสนอแนะ ๔๘, คำมั่นโดยสมัครใจ ๕ และ ๗)

๑๓๖. เมื่อวันที่ ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๐ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงการคลัง สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารแห่งประเทศไทย หอการค้าไทย และสมาคมเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กแห่งประเทศไทย ได้จัดทำปฏิญญาความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนหลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน
๑๓๗. ไทยได้ดำเนินการเพื่อส่งเสริมการใช้หลักการชี้แนะฯ ในประเทศอย่างต่อเนื่อง และได้อำนวยความสะดวกการเยือนไทยของคณะทำงานว่าด้วยสิทธิมนุษยชนกับบริษัทข้ามชาติและองค์กรธุรกิจอื่น ๆ แห่งสหประชาชาติ ระหว่างวันที่ ๒๖ มีนาคม - ๔ เมษายน ๒๕๖๑
๑๓๘. เมื่อวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๒ คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบและประกาศใช้แผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ระยะที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๖๒ - ๒๕๖๕) ซึ่งได้ยกย่องขึ้นบนพื้นฐานของความเห็นที่รัฐบาลได้รับจากการหารือกับทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ธุรกิจ และประชาสังคม ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ โดยแผนปฏิบัติการฯ ให้ความสำคัญกับ ๓ เสาหลักของการส่งเสริมสิทธิผ่านการดำเนินการ ได้แก่ การคุ้มครอง การเคารพ และการเยียวยา ซึ่งเชื่อมโยงกับบริบทของประเทศอย่างลึกซึ้ง รัฐบาลได้รับรองว่าแผนปฏิบัติการฯ สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สถานการณ์สิทธิมนุษยชนในประเทศ รวมถึงเชื่อมโยงกับนโยบายและระเบียบ อีกทั้งมาตรฐานระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
๑๓๙. การรับรองแผนปฏิบัติการระดับชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนฯ รวมถึงการติดตามและประเมินผล การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการฯ เมื่อต้นปี ๒๕๖๔ แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นและเจตจำนงของไทย ในการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ปัจจุบัน รัฐบาลได้มีการหารือกับบริษัทขนาดใหญ่อย่างต่อเนื่องเกี่ยวกับการขยายผลของนโยบายต่าง ๆ ในเรื่องการฟ้องร้องคดีเพื่อปิดปาก (SLAPP)

๗. การดำเนินการปัจจุบันและทิศทางในอนาคต (ข้อเสนอแนะ ๙๑)

๑๔๐. ประเทศไทยตระหนักดีว่ายังมีภารกิจอีกมากรออยู่ข้างหน้า ในบรรดาประเด็นต่าง ๆ การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารและการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ได้นำไปสู่การสื่อสารที่เพิ่มขึ้น และการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่เข้มข้นมากขึ้น โดยมีการแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับบทบาทของการใช้พื้นที่ทางไซเบอร์อย่างมาก รัฐบาลให้การส่งเสริมการมีพื้นที่ (platform) ที่เปิดกว้างสำหรับการสื่อสารและเข้าถึงข้อมูลที่มากขึ้นเพื่อประโยชน์ของประชาชน โดยตระหนักถึงความจำเป็นต้องปิดช่องว่างทางดิจิทัลที่ยังคงมีอยู่ ในขณะเดียวกันรัฐบาลก็ตระหนักถึงความท้าทายในการป้องกันการแสวงหาประโยชน์จากโลกไซเบอร์ โดยผู้เล่นที่ไม่ประสงค์ดีต่าง ๆ การบริหารจัดการกิจกรรมและการไหลเวียนของข้อมูลในโลกไซเบอร์ ในขณะที่ยังรักษาไว้ซึ่งสิทธิในการมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการแสดงออกของประชาชน

จะเป็นเรื่องที่มีความท้าทายมากยิ่งขึ้น ทำให้การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการสร้างความไว้วางใจระหว่างรัฐบาลกับประชาชนเป็นเรื่องที่จะยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นอีก

๑๔๑. ความท้าทายอีกประการที่จะเกิดขึ้น คือ ความจำเป็นในการเพิ่มประสิทธิภาพและการคำนึงถึงความเป็นมนุษย์ในการบริหารจัดการการขยายตัวของเมืองและการอพยพข้ามพรมแดนของคนไทยและชาวต่างชาติเกี่ยวกับเรื่องนี้ รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของแรงงานโยกย้ายถิ่นฐาน ซึ่งมีส่วนสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจและผลักดันนโยบายประเทศไทย ๔.๐ อย่างมาก โดยรัฐบาลจะคงความพยายามในการปรับปรุงกฎหมายและแนวปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อให้แรงงานโยกย้ายถิ่นฐานมีสิทธิเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานได้เช่นเดียวกับคนไทย การระบาดของใหญ่ของ COVID-19 ได้ย้ำให้เห็นถึงความสำคัญอย่างยิ่งในการให้บริการดังกล่าว แม้ได้เผยให้เห็นถึงความอ่อนไหวและเปราะบางของสังคมเมืองต่อปัญหาความยากจนและความไม่เท่าเทียมที่ขยายตัวเพิ่มมากขึ้นก็ตาม
๑๔๒. ในเดือนพฤษภาคม ๒๕๖๔ ไทยได้เข้าร่วมกลุ่มประเทศแกนนำที่สนับสนุนการให้คำมั่น “Sustainable Recovery Pledge: Building a better future for all, with human rights at its heart” ภายในกรอบสหประชาชาติ การริเริ่มดังกล่าวได้ย้ำถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชนและการพัฒนาที่ยั่งยืนในการดำเนินมาตรการเพื่อการฟื้นตัวจากวิกฤตการระบาดของ COVID-19 นอกจากนี้ ยังได้ตอกย้ำความจำเป็นทั้งในการนำวาระการพัฒนาที่ยั่งยืนมาผนวกเป็นกระแสหลักในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและในทางกลับกัน อีกทั้งให้ดำเนินความพยายามผ่านการประสานและร่วมมือกับทุกคนในสังคม อันเป็นการสะท้อนแนวทางที่ไทยยึดถือมานานแล้ว
๑๔๓. ตลอด ๕ ปีที่ผ่านมา รัฐบาลได้พยายามอย่างเต็มที่ในการพัฒนาการคุ้มครองและส่งเสริมสิทธิมนุษยชนโดยรวม อีกทั้งยังผลักดันให้เกิดความก้าวหน้าในประเด็นเฉพาะด้านสิทธิมนุษยชน ความพยายามยังเน้นการสร้างความรู้ให้แก่องค์กรภาครัฐและประชาชนเกี่ยวกับความสำคัญของสิทธิมนุษยชนที่เป็นรากฐานสำคัญของสังคม ในช่วงต่อไป รัฐบาลจะต้องจัดให้มีเวทีพื้นที่ที่เปิดกว้างเพื่อการหารือและความร่วมมือที่สร้างสรรค์มากขึ้นอีก
๑๔๔. รัฐบาลกำลังจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๓ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๓) ซึ่งจะยังคงเน้นการพัฒนาที่มีประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพื่อให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และการพัฒนาไกล่ไกลติดตามผลด้านสิทธิมนุษยชนอย่างมีประสิทธิภาพ แผนปฏิรูปแห่งชาติขับเคลื่อนตามยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) และมติคณะรัฐมนตรี จะเป็นกลไกการดำเนินงานเพื่อผลักดันงานด้านนี้ให้คืบหน้า โดยมีวิธีการและขั้นตอนสำหรับการปฏิรูปในแต่ละสาขา รวมทั้งกรอบเวลาสำหรับผลลัพธ์ที่คาดหวังที่จะบรรลุภายในปี ๒๕๖๕ เกี่ยวกับเรื่องนี้ แผนปฏิรูปแห่งชาติ (ฉบับปรับปรุง) ซึ่งได้รับการเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๔ จะช่วยวางรากฐานสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนและประชาธิปไตยที่ยั่งยืน บนพื้นฐานของหลักนิติธรรม ธรรมภิบาล และสิทธิมนุษยชน
๑๔๕. ท้ายที่สุด การดำเนินการในกรอบทวิภาคีและพหุภาคีย่อมจะช่วยส่งเสริมการดำเนินการภายในประเทศและการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทศวรรษแห่งการดำเนินการ (Decade of Action) ไทยมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมความร่วมมือด้านสิทธิมนุษยชนผ่านกลไกที่เกี่ยวข้อง ระดับภูมิภาคและระดับโลก ซึ่งรวมถึงคณะกรรมการสิทธิระหว่างรัฐบาลอาเซียนว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน (AICHR) และกรอบอื่น ๆ ในอาเซียน กระบวนการบาทลี ข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยผู้ลี้ภัย (GCR) และข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วย

การโยกย้ายถิ่นฐานที่ปลอดภัย เป็นระเบียบ และปกติ (GCM) ซึ่งไทยได้รับเกียรติให้ทำหน้าที่เป็นประเทศผู้นำ (champion country) อีกทั้งเครือข่ายความมั่นคงของมนุษย์ และกลุ่มเพื่อน (Group of Friends) เพื่อความมั่นคงของมนุษย์ กลไกเหล่านี้และกลไกอื่นๆ ทั้งที่มีอยู่แล้วและจะเกิดขึ้นใหม่ ล้วนจะมีบทบาทสำคัญในการรักษาไว้ซึ่งความสำเร็จที่ได้บรรลุแล้ว และช่วยแก้ไขปัญหาสีทมิฬมนุษย์ชนอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยการส่งเสริมความร่วมมือและการเสริมสร้างขีดความสามารถเพื่อพัฒนาสิทธิมนุษยชนในประเทศภูมิภาค และทั่วโลกในระหว่างที่เรากำลังมุ่งหน้าสู่ยุคหลังวิกฤตการระบาดของ COVID-19
